IOAN ALEXANDRU

IMNELE SFINȚILOR MARTIRI BRÂNCOVENI

Mulţumim familiei scriitorului Ioan Alexandru pentru sprijinul acordat în publicarea acestei antologii.

Coperta I – *Logos*, ulei pe pânză, Paul Gherasim

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ALEXANDRU, IOAN
Imnele brâncovenilor / Ioan Alexandru. - Iaşi : Doxologia, 2014
Bibliogr.
ISBN 978-606-666-248-2

783

ISBN 978-606-666-248-2

IOAN ALEXANDRU

IMNELE SFINȚILOR MARTIRI BRÂNCOVENI

Ediție îngrijită de Costion Nicolescu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei

DOXOLOGIA
Iaşi, 2014

Cuvânt înainte

MARTIRUL ŞI POETUL

Brâncoveanu Constantin / Boier vechi şi Domn creştin. Aşa l-a caracterizat simplu şi cuprinzător poporul într-o *Baladă* pe care i-a dedicat-o, aşa l-am cunoscut noi în anii de şcoală (nu ştiu dacă lucrul acesta se mai petrece şi în şcoala de astăzi). Floarea martirilor români! Este *Domn creştin* în conţinutul absolut al spunerii. Dar, când se va fi întâlnit Ioan Alexandru în chip fericit şi decisiv cu Domnitorul fără pereche şi va fi fost impresionat de mărturisirea lui cu totul excepţională? Nu putem şti data exactă, dar putem observa apariţia primului imn închinat lui Brâncoveanu în volumul *Imnele Bucuriei*, editat în anul 1973, cu un titlu explicit: ***Imnul lui Constantin Brâncoveanu***. Încheie ciclul şi volumul, ca o notă finală, un accent decisiv ce nu poate fi trecut în niciun fel cu vederea, ca o deschidere spre alte zări ale Poesiei. Probabil că imnul a fost scris cu un an sau doi mai înainte (având în vedere că precedentul volum, *Vămile pustiei*, îi apăruse în 1969).

În total, în imnografia ioan-alexandrină, aveau să fie (cam) 30 de imne dedicate Brâncovenilor şi făptuirilor lor sau care trimit direct la ei, dintre

care trei se vor fi întitulat *Imnul lui Constantin Brâncoveanu*, iar aproape o treime poartă titlul simplu de *Brâncoveanu*. La acestea se mai adaugă câteva texte în proză (*proză* e un fel de a spune, deoarece la Ioan Alexandru totul este poetic), apărute iniţial în periodice, dar presărate apoi în două volume antologice purtând, cât se poate de asumat, un titlu greu nu numai de aflat, dar şi de închipuit în lumea (nouă?) de astăzi: *Iubirea de patrie*.

În nici un fel nu se poate spune mai potrivit despre martiriul Brâncovenilor decât prin Poesie adevărată. Dar, în continuare, cum se poate vorbi despre această Poesie adevărată însoţitoare? Mai direct spus, se poate? Nu se prea poate! Sau se poate numai tot prin Poesie. Ca atare, folosi-vom, vorbind despre imnele dedicate de Ioan Alexandru Brâncovenilor, cel mai adesea, propriile-i cuvinte.

Iată, aşadar, întâiul imn – *Imnul lui Constantin Brâncoveanu*[*]! Floare neasemuită în buchet de nuntă a Poesiei, prinsă în *Imnele Bucuriei*. Acolo, semănat spre rodire de bucurie. Oglindă şi oglindire-şi află Poetul în Marele Mărturisitor al neamului. Este un imn dedicat unui Constantin (să fie ascuns aici numele lui Calinic Argatu, pe atunci frumos ieromonah prieten?). Poate cel mai frumos dintre imnele dedicate Brâncoveanului… O poezie grea de înţelesuri. Sună ca un dangăt de clopot mânăstiresc mare. Sună, deodată, a patimi şi a înviere, a jale şi a sărbătoare.

---

[*] Ordinea imnelor, în volum este cronologică, sugerată de volumele de imne, cu excepţia imnelor „Clopotele lui Brâncoveanu” şi „Salamandra”, introduse la începutul selecţiei la solicitarea familiei scriitorului.

Poezia Brâncovenilor a crescut încet: încă un imn în *Imnele Transilvaniei* (1976), şi încă unul în *Imnele Moldovei* (1980), pentru a izbucni cu belşug în *Imnele Țării Româneşti* (1981), unde aflăm nu mai puțin de douăzeci (!), având o legătură mai mică sau mai mare.

Iată şi ultimul imn! Între *Imnele Maramureşului*: ***Brâncoveanu***. Nu mai are suflul poetic al celui dintâi. Este mai descriptiv. O poezie mai discursivă, mai neguroasă.

Poate mai de folos ar fi să gândim încheierea seriei de imne dedicate Brâncovenilor cu grandios ***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi***[1] din *Imnele Putnei*. Îl regăsim aici, cumva, pe acel Ioan Alexandru atât de apropiat şi de drag mie, cel din *Vămile Pustiei*. ***Oratoriul*** acesta este un poem înrudit, în ceea ce priveşte suflul poetic, cu *Ascensiunea*. Asistăm şi aici la plecarea într-o călătorie. Una care se petrece în Vinerea Mare, zi în care şi Hristos S-a călătorit din această lume. Brâncoveanu este luat la timpul când vine peste ţară primăvara, anotimpul curăţirii şi al primenirii. Plecarea-i devine plecare spre Paşti, în cu Hristos purtare de *Cruce uriaşă de lemn*: *„Leacul lemnului izbăvitor."* Pe Corabia aceasta – *Eclesia* (cea una, sobornicească şi apostolească!) se află îmbarcată toată istoria neamului,

[1] ***Oratoriul*** chiar a fost scris ca text care să fie apoi temei pentru muzică. De altfel, în anul 1992, anul canonizării Sfinţilor Brâncoveni, a avut loc în biserica Sfântul Gheorghe Nou o reprezentaţie cu acest ***Oratoriu***, regizată de Dan Nasta.

toţi eroii şi toţi sfinţii ei, de la începuturi. Pornită-i ea spre *Patrie Eternitate*. În ea toţi devenim alai sfânt spre Ceruri. Acum, în această perioadă, suferinţa capătă rost. Cei care erau până acum *extra muros* ajung în Cetate, în Ierusalimul ceresc (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.[2]). În duhul ei, plecarea aceasta este o Cruciadă *sui generis*, o călătorire asumată, precum a făcut-o şi Hristos, pe drumul Crucii Lui:

(...) suntem pe drumul crucii
Porniţi, că suntem în drumul celei dintâi valahe
Cruciade.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Cam în felul acesta au plecat Brâncovenii spre moarte, vor trece cumplit prin ea, dar se vor întoarce înviaţi, în chip de moaşte sfinte spre primenirea spirituală a neamului. Întoarcerea aceasta se va petrece la vremea secerişului, când deja *„Mirosea a toamnă-n bărăgane"*, o vreme la care cele ale pământului, ale naturii virgine sau lucrate, reflectă mai apropiat cele ale cerului (***Brâncoveanu*** – *„Să mă ierţi că iarăşi te-am chemat"* – I.Ţ.R.).

---

[2] Iată prescurtările folosite în text pentru volumele cu scrieri ale lui Ioan Alexandru: I.B. = ***Imnele Bucuriei***, I.T. = ***Imnele Transilvaniei***, I.Mo. = ***Imnele Moldovei***, I.Ţ.R. = ***Imnele Ţării Româneşti***, I.I. = ***Imnele Iubirii***, I.P. = ***Imnele Putnei***, I.Ma. = ***Imnele Maramureşului***, I.Pa. = ***Iubirea de Patrie***, I.Pa. 2 = ***Iubirea de Patrie***, Vol. II. Atunci când într-un volum s-au aflat mai multe imne cu acelaşi titlu, spre identificare, am dat şi primul vers.

Ducerea ferecată a Brâncovenilor la Stambul este plecare întru Nuntă cu Mirele Hristos: *„Căci este taina de nuntă. Doar nunta / Ne stă în faţă.”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Sunt plecaţi spre Casa Lui, spre Ierusalimul ceresc. Dar drumul acesta trece prin suferinţă, prin jertfă, prin moarte mărturisitoare, prin cruce, prin mormânt. În felul acesta, istoria noastră se racordează direct şi frumos la istoria mare a lumii, la istoria mântuirii. Brâncovenii tocmai sunt în prag de strămutare în cer. A venit peste ei mila Domnului pustiei, a Domnului cuvântului (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Prin Brâncoveanu Constantin şi fiii lui, limpede este că:

(...) Am fost atinşi de milă, e Mila
Peste noi cea de sfinţi cu lacrimi de
Sânge râvnită (...)

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Aceasta pentru ca:

(...) moartea
Să poată sări ţăndări la rai când va
Fi cercetată de milă.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Dar nu se sfârşesc lucrurile acum şi aici, ele continuă-n cer cu o altă Nuntă, cu mult mai măreaţă:

(...); putea-vor ei să înţeleagă
Că aceasta de-aici este numai pridvorul că cealaltă nuntă
Numai ne este-ngăduită întreagă, ce nu suportă
Nici amânare nici sustragere nimeni nu poate să nu
Se supună chemării trâmbiţelor de foc îngăduite
Să-l înveselească pe Mire.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Nobilă-i autohtona obârşie a Domnitorului şi Poetul ţine s-o pună cât mai adesea în evidenţă (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.; ***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Anume, este el *os basarabic* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – I.B.). Se adaugă întemeietor într-o succesiune augustă, îndeosebi prin plecarea sa martirică la Domnul: *„Ctitor de neam eşti al treilea în ţară / După Întemeietorul Basarab căruia Mircea îi urmară.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.).

Descendenţa nobilă a Brâncovenilor se vede şi din vulturul stemei lor, care, prin cel al stemei Basarabilor, îşi are obârşia în cel al Bizanţului, a cărui spiţă coboară şi mai departe în istorie, până la vulturul ioanic (ne aflăm,

cred, într-o perioadă în care Ioan Alexandru era foarte preocupat de Sfântul Ioan Teologul de la Patmos). Patmosul şi Ţara sunt, aşadar, evanghelic legate prin zborul punte al vulturului cuvântător al lui Ioan. Vulturul este o prezenţă continuă în imnele Brâncovenilor. Nu-i orice vultur, ci vultur purtând în gheare cruce cu *„mireasmă de busuioc”* şi *„crinul sabie înmugurit în floare”*. E un vultur trimis, unul care ne poartă. *Vultur sfânt* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). E, poate, vulturul acela despre care ne spune Poetul Rege David că i se înnoiesc aripile, înnoire la care râvnim cu toţii. Dar, în heraldica celor de care am pomenit avem de-a face mai mult cu duhul vulturesc decât cu pasărea în sine. Constantin Brâncoveanu în-suşi este văzut de Poet ca vultur:

În pustie cresc oasele
Vulturului, se-ntăresc curate şi devin
Umbre-n lumina neamului.

*(**Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „În pustie cresc oasele” – I.B.)*

Pe urma lui, şi *„inima noastră vultureşte petrece*” (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.).

Durerile mari nu l-au ocolit pe Domnitor pe parcursul vieţii. Tatăl său, Papa Brâncoveanu, fusese asasinat la răscoala seimenilor, pe când Constantin nu avea decât un an. În memoria lui a fost pusă, de bunicul său Preda, o cruce restauratoare la locul uciderii, la poalele Dealului Mitropoliei

(*„fostul deal al viei”* – trimitere la vinul euharistic!) (La început a fost una de lemn, înlocuită de Constantin beizadea, fiul cel mare al lui Constantin, cu una de piatră, astăzi dispărută.) Şi acesta este rostul crucilor, anume ca acolo unde sunt puse să cureţe locul în urma unei nedreptăţi, a unei vărsări de sânge sau a unei alte silnicii. Troiţele marchează întru sfinţenie locul în care sunt plantate, sting o nedreptate omenească prin nedreptatea suferită, odinioară şi mereu, de Hristos:

Că suferinţele de altădată
O altă suferinţă le-a înfrânt
Şi ţărâna ţării e curată
Să rodească celălalt pământ.

(***Troiţă brâncovenească*** – I.Ţ.R.)

Mamă nobilă-i era Stanca, soră a domnitorului Şerban Cantacuzino: *„Şi după maică Stanca soră de domn drept moşteni să porţi mai departe.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Odihneşte, după 46 de ani de văduvie, alături de soţul ei, la Mănăstirea Brâncoveni. La adormirea ei, Domnitorul a restaurat locaşul: *„Brâncoveanu a picurat în crâng / Un altar la câteva icoane.”* (***Brâncoveni*** – I.Ţ.R.). Şi de aici pleacă deschiderea întru supremă jertfă a lui Vodă Constantin:

Turnul brâncovenilor stingher
A-nceput ca gorunii să crească

Să strămute clopotele-n cer
Toată jertfa noastră românească

(***Brâncoveni*** – I.Ţ.R.)

Era, aşadar, Brâncoveanu Constantin, cum se spune, boier de viţă veche:

(...) Boier de ţară eram
Cu pământuri şi fâneţe bune şi sate ale noastre
Cu heleşteie şi prisăci şi nesfârşite turme de cornute mari
Şi stâne până-n Piatra Craiului

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Nu a fost unul care a cerut domnia, ci unul care a fost poftit la ea, pentru ca *„să n-o lăsăm împrăştierii să se ticăloşească”* ţara aceasta românească (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.).

Domnitorul îşi strânsese învăţătura despre moarte şi înviere de la *înţelepţii vremii* (***Brâncoveanu*** – *„Brâncoveanu s-a consultat cu înţelepţii vremii”* – I.I.). Şcolire simplă şi înaltă, în acelaşi timp, căpătase aşadar Constantin Brâncoveanu, precum apoi şi fiii lui. Luată din sinaxarele bisericeşti, „predată” de monahi cuvioşi. În felul acesta au ajuns ei înşişi în Sinaxar (***Sinaxar brâncovenesc*** – I.Ţ.R.). Monahii aceştia în-ţelepţi vor fi fost tot timpul, chiar şi în ceasul morţii sau mai ales atunci, veghetori cu gândul la el şi la mărturisirea lui: *„Pustnicii Carpaţilor nu dorm în noaptea asta”*

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Aşa ajunsese Constantin om înţelept, *om în Duhul solomonic*, arzând mărturisitor în Biserică (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.), dibaci şi drept în toate lucrările lui:

Măsurat şi ager stăpânit de milă
Rob evlaviei şi peste trup stăpân, cuget atins
De har picurat cu miron
Din candelele unsului amurg.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.).

De aici o vădită componentă monahală sub straiul său de purpură: *„Coroana-i semnul sacru pe fruntea monahală.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Şi aşa fost-a el om *pătruns de graiul Patriei* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele* ” – I.B.) şi i s-a născut ţel suprem în viaţă: *„Cu sfinţenie pe dinafară să mă împovărez”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Povară întru uşurare…

După ce i s-au răpit toate cele materiale, vrăjmaşul îl atacă în cele sufleteşti, în cele ale duhului, întru profanare (***Brâncoveanu*** – *„Pierdut-am totul, ţară şi copii”* – I.Ţ.R.). Dar dacă trupurile pot fi zdrobite, nu şi sufletele (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Se cere, ca atare, un duh veghetor şi nădăjduitor, curaj întru îndurarea ispitelor şi suferinţelor:

Numai teama să nu te pătrundă
Să nu te lepezi de Cuvânt
Şi Lumina milei tremurândă
Fecunda-va celălalt pământ
(***Brâncoveanu*** – *„Brâncoveanu s-a consultat cu înţelepţii vremii”* – I.I.)

Îl vede Poetul pe Domnitor, adesea, ca pe un pribeag, păşind desculţ şi numai în cămaşă (una dintr-un fir, amintind, parcă, de cămaşa fără cusătură a lui Hristos) spre eşafodul mărturisirii cu viaţa (***Brâncoveanu*** – *„Din vinerea cea mare şase luni”* – I.Ţ.R.). Desculţ, în ajun de sărbătoare, căci numai astfel poţi păşi în preajma pomului vieţii (Crucea lui Hristos) în rai, pământul cel nou şi cerul cel nou (***Brâncoveanu*** – *„Pomul vieţii păzit de flăcări vâlvătoare”* – I.P.). Căci, s-a strămutat de viu Vodă Constantin în veşnicie (***Brâncoveanu*** – *„Din vinerea cea mare şase luni”* – I.Ţ.R.). Dar, privind lucrurile în adâncul lor, Hristos Însuşi este Cel care lucrează prin Martirul român, vrednic cu adevărat, prin asumarea sa liberă, de această lucrare prin el (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Decapitat pentru mărturisirea neabătută a credinţei sale în Hristos, Brâncoveanu se înrudeşte în jertfa sa cu Sfântul Ioan Botezătorul, devenind şi el un *prodrom* al Fiului lui Dumnezeu (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Întru Adevărul, viaţa lui Brâncoveanu începe cu adevărat după decapitare. O viaţă care luminează ţara-i aşezată în Biserică.

Lutul trupesc a fost transfigurat în lumină. Sunt multe feluri de a muri eroic şi de a fi cinstit şi plâns ca atare de ai tăi, dar cu totul altceva este să mori pentru credinţă, pentru Înviere. Dacă Avraam a fost cinstit şi lăudat de Dumnezeu pentru că nu a pregetat întru jertfirea unicului fiu, cu cât mai mult Brâncoveanu pentru cei patru fii ai lui, a căror jertfă a fost şi împlinită (***Opţiunea lui Brâncoveanu*** – I.Ţ.R.). Este el un exponent şi un trimis la cer al neamului său, neam căruia, primind suferinţele cu răbdare nesfârşită, precum Iov, i se înapoiază apoi, ca şi aceluia, totul, adică viaţa veşnică (***Opţiunea lui Brâncoveanu*** – I.Ţ.R.).

Jertfa Brâncoveanului este întru unirea neamului său în credinţă jertfitoare şi lucrătoare. Moartea lui a umplut ţara (*„din Transilvania până la mare”*) de sunete de clopote întru pomenire. Din sunete de jale devin sunete de sărbătoare, de înviere. Se tot cântă în biserici isonuri pe glasul al optulea, glasul Învierii (***Clopotele lui Brâncoveanu*** – I.Ţ.R.). Coboară o negură peste ţară la moartea mărturisitorului, când are loc *strămutarea* lui la cer (*Brân-**coveanu** – „Pierdut-am totul, ţară şi copii”* – I.Ţ.R.). Este semn: *„Înseamnă că am fost ajunşi în cele din urmă / De milostivita iubire”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). El, ai lui şi toţi cei ce-şi însuşesc spiritual jertfa lor. Brâncoveanu este *„fiinţa cea mai ziditoare din trecutul nostru”* (***Cetatea lui Brâncoveanu*** – I.Pa. 2). Deja, înainte de canonizare, Poetul îl vede cum se cuvine, ca Sfânt (cu majusculă!), ca sacerdot al neamului şi-l numeşte ca atare (***Brâncoveanu*** *– „Pierdut-am totul, ţară şi copii”* – I.Ţ.R.).

Brâncoveanu nu se duce la braţele părinteşti, cu mâinile goale, ci cu jertfa lui şi a copiilor săi. Sângele vărsat i-a sfinţit lucrarea (***Iubirea lui Brâncoveanu*** – I.I.). Deja, rodnicia lui, în ceea ce priveşte numărul de copii, este exemplară: patru feciori (Constantin, Ştefan, Radu, Matei) şi şapte fecioare (Stanca, Maria, Ilinca, Safta, Ancuţa, Bălaşa, Smaragda) (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – „*Brâncoveanu nu s-a temut de moarte*" – I.Ţ.R.). Îndeosebi pe feciorii împreună-martiri îi evocă Poetul. Iubitor cuvântează tatăl către fiii lui:

Şi tu Constantine întâiul meu născut
Podoaba bătrâneţilor mele şi tu Ştefan
Încoronatul meu, tu demult porţi nume
De sfânt martir cel ce văzut-a întâi
Pe Domnul în slavă de-a dreapta Părintelui
Ceresc. Tu, Radu roditor vei fi ca rodia
Din Grădinile Ghetsemani; dar nu vreau
Să-l trezesc pe Mateiaş, lăsaţi-l să doarmă
În poală cât îi va place lui. Nu treziţi iubirea
Cât vrea ea să nu se trezească, pruncuţul tatii,
Fecioraşul meu cel mai mic, prâslea nu-l
Dă tata pe el de-ar veni toată slava
Lumii acesteia cu stelele lor să-l peţească

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Pentru Poet, toţi fiii lui Brâncoveanu sunt *pruncuţii*, chiar dacă cei mari erau deja maturi, cu propria viaţă şi propria credinţă bine aşezate. Cu nesfârşită grijă îşi înconjurase Constantin Brâncoveanu fiii:

Am stat lângă leagănul vostru al fiecăruia
v-am învelit în scutece V-am privegheat
ca pe sufletul meu.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Îndeosebi la cel mic, la Mateiaş, care poartă *numele moşului Basarabul* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.), îl poartă inima pe Poet, pe urmele Domnitorului. Matei este prâslea, este cel mai delicat, cel mai de crud supus securii gâdelui. De aceea, cu el convorbeşte mai îndelung şi mai duios Domnitorul la scara eşafodului (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.) din piaţa Seraiului, unde fuseseră purtaţi de la temniţa Edicule, „în cămăşi lungi, desculţi, cu capetele descoperite, slabi, osteniţi, zdrobiţi”, cum îi descrie un text al timpului. Priveliştea tatălui în-conjurat de fiii lui, apărându-şi credinţa şi libertatea cea adevărată, deşi dramatică, este de o frumuseţe negrăită:

Dimpreună cu pruncuţii tăi
Nu-s pe lume umbre mai frumoase
Cerul şi pământul nu-s de-ajuns
Să-i ridice-n imne cuvioase.

(***Brâncoveanu*** – *„Să mă ierţi... ”* – I.Ţ.R.)

Posibilitatea jertfirii prin mărturisirea credinţei este una a fericirii, drept care îndemnul Domnitorului este apăsat: *„Bucuraţi-vă fiii mei”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Sorgintea lor nu este numai de os domnesc, dar, în chip cu totul minunat, mistic recuperator şi asimilator, ei sunt, totodată, toţi, *„prinţi martiri dintre ţărani valahi”* (***Brâncoveanu*** – *„Să mă ierţi că iarăşi te-am chemat”* – I.Ţ.R.). De abia acum fiii lui Brâncoveanu sunt cu adevărat încoronaţi, încununaţi, au devenit cu adevărat prinţi, unşi acolo, sus (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.). După botezul dintâi pe care l-au mărturisit până la sfârşit, acum au fost *botezaţi cu foc* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Au urmat îndemnului tatălui lor: *„fiţi dintre cei ce rămân podoaba pământului”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Şi ce podoabă!

Poetul este mereu impresionat şi în contemplare imnică a cumplitei şi demnei suferinţe a Doamnei Maria Brâncoveanu, *soaţa* Domnitorului. Familia şi poporul îi spuneau cu duioşie Marica. Nici măcar nu a înnebunit. Totul a fost la ea *lacrimi şi tăcere* (***Maria Brâncoveanu*** – I.Ţ.R.). De cinci ori ucisă, prin fiecare decapitare, Maria rămâne în viaţă tocmai ca să se îngrijească de moaştele Brâncovenilor, să le aducă acasă şi să le pună *„la temeliile României, să-i adauge ca izvoare şi puteri de foc la rădăcinile neamului”* (***Brâncoveanu în pictură*** – I.Pa. 2). S-a ocupat îndeaproape de strângerea osemintelor la Constantinopol şi de aducerea lor în ţară, unde le-a pus sub

bună ocrotire de orice pângărire (***Brâncoveanu*** – *„Cea mai cutremurătoare personalitate...”* – I.Pa. 2). Asta a fost grija ei de căpătâi, aceea de a-i purta pe pruncii ei, *pe lacrimi*, de pe cruce în ţară, lumini vii, semne şi însemne ale Învierii (***Maria Brâncoveanu*** – I.Ţ.R.). Le-a adus precum *„îşi duce-n gură lupoaica fiii săi, adus în spate de bună seamă într-o năframă trainică din cânepă ţărănească*[3] *tras pe jos din Bizanţul stins de acolo din apele slinoase ale Bosforului purpuriu de unde fuseseră culese...”* (***Brâncoveanu în pictură*** – I.Pa. 2). Văduvă, Maria se călugăreşte (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.):

Straiul castităţii monahal
L-a-mbrăcat Maria credincioasă
Cum se-nchide soarele-n amurg
În cristalul sacru de pe masă.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** –
„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit” – I.Mo.)

Pe bună dreptate consideră Poetul că la Maria lui Brâncoveanu avem de a face cu un martiriu însoţitor (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.), de unde un nimb de sfinţenie care odihneşte şi peste fruntea ei.

---

[3] De remarcat această legătură, mereu reluată de Ioan Alexandru, între condiţia voievodală şi cea ţărănească, înrudite îndeaproape la români, fiecare cu nobleţea ei.

Cât despre fete, cele şapte, mândre crăiţe, au fost puse în frescă votivă şi încredinţate spre ocrotire Mănăstirii Surpatele, smerita şi preafrumoasa ctitorie a Maricăi Doamna (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit"* – I.Mo.):

Fetele le-a încredinţat cântând
Să le crească focul din icoane
În văpaia plânsului priveghi.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** –
„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit" – I.Mo.)

Mi s-a părut adesea că Poetul îşi luase drept model familia lui Constantin Brâncoveanu şi-şi dorea ca împreună cu ai lui să fie, precum aceia, gata oricând, fără preget, la nevoie, pentru mărturisirea supremă.

Jertfa Brâncovenilor este *„faptă fără pereche în istoria noastră"*, mărturiseşte Poetul (***Brâncoveanu*** – *„Cea mai cutremurătoare personalitate..."* – I.Pa. 2)[4]. Îndelungă a fost pregătirea pentru jertfă, în neam şi în Biserică şi în familie:

Pentru aceasta ne tot gătim fiii mei
Din pântecele mamei din neam în neam sămânţă cu sămânţă

---

[4] Ar fi de observat că sfetnicul (şi vistiernicul) Ianache Văcărescu nu apare niciodată la Ioan Alexandru.

Lucrarea cea mai neistovită Din leagăne vă tot
Şopotesc în urechi de şapte ori pe zi şi-n miezul nopţii
La candela neadormită (...)

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Brâncovenii pleacă la jertfă după patruzeci de zile de *postire în cuvânt*, postire care este, de fapt, praznic, ospăţ al Cuvântului. Le mai rămăseseră până la capăt, până la Înviere, numai trei zile, cele mai încărcate de semnificaţii şi de trăire (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Posteau Constantin Vodă şi ai lui pentru că numai asceza atentă este cu totul recuperatoare şi restauratoare:

Numai postul
Şi ruga din credinţă şi iubire, stârnite,
Pot uşura pământul de aceste puroaie nelegiuite,
Să se tragă din nări, din creier, din inimă
Din gură, Ne trebuie scuipatul divin
S-amestece-n noroi cuminecătură.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Chiar *„Şi de muiere nu m-am mai atins decât ca de / Sfintele icoane."* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Ascultaţi ce frumos, oameni buni şi îndrăgostiţi, din toate locurile şi din toate timpurile: *să te atingi de femeie ca de sfintele icoane!* Poetul, bine cuvântând, ne

poate face să întrezărim raiul încă de aici, de pe pământ. Apoi, hrana cea cu putere multă, întăritoare de duh şi dătătoare de viaţă, este cu osebire cea venind din moştenirea spirituală a neamului îmbisericit, din *mila păcii* şi *jertfa laudei*:

Trăirea-i cu putinţă Nu numai cu pâine ci masa-n pustie pot
Întinde şi două trei oseminte cuvinte
De nu voi avea vlagă să le rostesc
De nu-mi va mai rămâne, în candela tăcerii putere
Peste orbirea ochilor izbeşte-mă cu Frica de
Tine stăpâne.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

În străvederea Poetului, Cuvintele pot fi, şi ele, moaşte sfinte. Fost-au, Constantin şi fiii lui, măcinaţi precum grâul de prescură (trimitere discretă la *Epistola către Romani* a Sfântului Ignatie Teoforul), storşi precum măslina pentru a da uleiul milostivirii şi al ungerii împărăteşti (aşa devin ei fii unşi ai Împărăţiei!) (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Ceasul jertfei este ceas de cernere, de alegere atentă, de limpezire, de lămurire:

Lasă-ne să fim storşi de cea din urmă picătură de hulă
Să rămână numai iubire uleiul de rană
Până ce mila Ta ne va deosebi de prihană

Cum se aleg hoaspele de foc mistuite pe grâne
Când din pustie se-ntorc vântoasele pe ariile araune

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Brâncoveanu face parte din ceata numeroasă a marilor martiri ai creştinătăţii (arşi, decapitaţi, sfârtecaţi de fiare, lapidaţi…) (***Brâncoveanu*** – *„Pomul vieţii păzit de flăcări vâlvătoare”* – I.P.). Mari jertfitori ai lumii sunt pomeniţi întru nobilă alăturare: Avraam, Iov, Iacov (cel ce se lupta cu îngerul)… (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). De altfel, este plin ***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** de referinţe la texte biblice, îndeosebi la cele evanghelice, puse în legătură cu jertfirea Domnitorului. În acelaşi timp, Poetul observă pe bună dreptate o conivenţă subterană, miceliu sfânt, care leagă toate existenţele jertfitoare ale neamului şi toate lacrimile izvorâte din suferinţele însoţitoare. Suntem, după tradiţie, în Grădina Maicii Domnului şi, ca atare, cum spune o priceasnă populară, preluată de Poet: *„Şi noi suntem fiii lacrimilor Tale”* (***1694, 15-22 februarie*** – I.Ma.). Dar, în fondul ei, jertfa Brâncovenilor este înrudită şi se trage din jertfa Mântuitorului (broboanele de transpiraţie cu sânge, *mânele ciuruite*…) (***Brâncoveanu*** – *„Am pierdut totul să nu ne pierdem şi sufletul fiii mei*” – I.Ma.):

Dă-mi Doamne, o picătură pe aceste buze bătrâne şi străine
Amestecă-n sudoarea frunţii mele rănilor tale depline

Când vor porni şuvoi să se reverse din potirul inimii strâmte
Izvorul milei Tale în adânc să-l frământe,
Să nu se amestece din orgoliu în unde
Pe cât iubirea s-a sălăşluit frica nu mai poate pătrunde.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Trupurile martirilor Brâncoveni au devenit pâini de jertfă, înrudite îndeaproape cu trupul-pâine al lui Hristos. Martirii Brâncoveni sunt mlă-diţe ale Crucii lui Hristos – Pom al Vieţii (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit"* – I.Mo.). Şi capătă încărcătură euharistică, de Pâine, Vin şi Cuvânt:

Şi nouă de-acuma pâinea pustiei îngăduită
De când în saci de grâu-i o cupă tăinuită
Şi foametea nu se mai poate-ascunde
De faţa Pânii Fiului niciunde.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Acum, *„După jertfă cere-se priveghi."* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit"* – I.Mo.). Jertfa sfinţeşte, iar sfinţenia rodeşte mai departe sfinţenie (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit"* – I.Mo.). Brâncovenii, ca de altfel toţi sfinţii, ne sunt model şi ţintă:

Adesea cei tre-
Cuţi sunt viitorul şi timpul de asemenea este dat să descifrăm strâmtă
Poteca ce sângeră-n putinţa neamului.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.)

Ne racordăm frumos şi credibil prin jertfa Brâncovenilor la marea istorie a spiritualităţii lumii: *„Mărturisirea de Martir a lui Constantin Brâncoveanu este românească dar şi universală”* (***Însemnări despre arta noastră*** – I.Pa.).

Nu atât pentru sine, cât pentru Biserică şi pentru Patrie este jertfa Brâncovenilor. Martiriul lui Constantin Vodă *„-ntemeiază-un neam în constelaţii”*, în cer (***Brâncoveanu*** – *„Din vinerea cea mare şase luni”* – I.Ţ.R.). Brâncovenii s-au făcut ţapi ispăşitori ai neamului. Prin ei, cu sânge martiric, se spală din păcatele neamului românesc (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Mai înainte de a avea Patria-ţară pe pământul acesta, ne este Patria cerească, sânul Tatălui, dimpreună cu Fiul şi cu Duhul Sfânt. Patria de jos se cere a fi oglindire celei de sus. Ca atare, ca să fie cu adevărat Patrie trebuie să fie şi Biserică: *„Nu-i Patrie acolo unde nu e schit.”* (***Schit brâncovenesc*** – I.T.; de două ori ne-o spune Poetul!). Schit, adică biserică smerită cu prezenţa lui Hristos şi a mesei jertfei Lui, masa cinării cu El (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.). Este o ţară iubită de Dumnezeu! Una fără seamăn, poartă spre cer:

Pentru întreg Orientul creştin
Din Carpaţi până la Marea Moartă
Ţara lui Brâncoveanu Constantin
Era slăvită poartă.

(***Biblioteca de la Hurezi*** – I.Ţ.R.)

Pe cerul neprihănit al Patriei te cheamă la dănţuire sfântă *„hora stelelor liturghie”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.).

Natura, atât cea sălbatică, cât şi cea domesticită sunt aşezate întru împodobire şi slujire de ţară şi de oamenii ei. Astfel, pe cuprinsul ţării *„Păduri de fag se-ntind şi / stejăriş”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Constantin însuşi este văzut ca stejar. Unul care *„pleacă din păduri”* la tăiere (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.). Dar, în timp ce *„Un stejar dacă e retezat / Nu mai prinde grabnic rădăcină”* (***Opţiunea lui Brâncoveanu*** – I.Ţ.R.), retezarea capului lui Brâncoveanu, dimpotrivă, face ca ţara să aibă mai adânci şi mai trainice rădăcini. *„Aşchia stejarului”* acesta sare în cer (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.). La palatul Brâncoveanului: *„Se aud privighetorile au început pe baltă la / Mogoşoaia păsările să se întoarcă la vechile cuiburi”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Miei zburdă *în stoluri*, plutind parcă după asemănarea cu Mielul, Înger de Mare Sfat (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Dar, cum ţara este lucrată cu

hărnicie, *„Viile pătrund până în păduri”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Brâncoveanu nu s-a temut de moarte*” – I.Ţ.R.). Pe *coastele de viţă* de pe dealuri (***Brâncoveanu*** – *„Pe stâlpi şi balustrade şi-n altar”* – I.Ţ.R.) ţăranii lu-crează spre a face ca *„Şi-n vii la focuri vineţii”* (***Brâncoveanu*** – *„Să mă ierţi că iarăşi te-am chemat”* – I.Ţ.R.) *„Să-nroşească viţa pe colină”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.), să dea vinul cel roşu, curat, pentru Sân-gele din Potir. Conţinutul viei este unul euharistic, şi atunci este firesc ca să fie *„Viţa-ntreagă în fiecare bob”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.), precum Sângele întreg în fiecare picătură. În felul acesta se transformă ţara într-un paradis, cu *„pridvor la viţele de vie”* hristice (***Brâncoveanu*** – *„Cum Ţara Românească-i pe pământ”* – I.Ţ.R.). Sunt înconjurate satele de grădini şi de *livezi de aur* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Şi de grâne, alături: *„Bărăganu-i cotropit de grâu / Dealurile de livezi şi poame”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Brâncoveanu nu s-a temut de moarte*” – I.Ţ.R.). Un belşug smerit se soco-teşte la sfârşit: *„Holdele erau culese clăi”* (***Brâncoveanu*** – *„Să mă ierţi că iarăşi te-am chemat”* – I.Ţ.R.). Asta după ce primăvara:

Se sfinţeşte
Văzduhul şi apele şi dau în muguri crengile cele mai
Şterse şi pe morminte iarba se-ndeasă.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Este o *iarbă tremurândă* (***Brâncoveanu** – „Pe stâlpi şi balustrade şi-n altar”* – I.Ţ.R.), în bătaia vântului-duh. Şi florile! Cele cu care ne ducem la Domnul întru mărturisire de iubire şi slăvire: *„Ramuri de busuioc slăvit în mâini”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „În pustie cresc oasele”* – I.B.), mir, mentă, muşcate (***Brâncoveanu** – „Cum Ţara Românească-i pe pământ”* – I.Ţ.R.), *bujorul pământean* (***Brâncoveanu** – „Pe stâlpi şi balustrade şi-n altar”* – I.Ţ.R.). Asemenea cu *„Pruncii cu garoafele la piept”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.) merge şi Poetul la mănăstire, *„La Hurezi cu o garoafă-n mână”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.). Şi încă, *„Ne mai cheamă crinul suferinţă”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.), crinul acela regesc ce-şi lasă umbra pe covorul brâncovenesc (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „În pustie cresc oasele”* – I.B.). Toate acestea sunt spre rodirea ţării precum rodia (***Brâncoveanu** – „Cum Ţara Românească-i pe pământ”* – I.Ţ.R.)! Numai când ţara este cuprinsă de pustiire şi de spurcăciune *„Năvălesc urzicile bătrâne”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.) şi este *„Miriştea fără rădăcină”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.). Aceasta-i vreme grea, ce se trece cu asceză: *„Cu bureţi uscaţi înşiruiţi în podurile / Polovrace şi cu buruieni şi cu urzici am petrecut”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.).

„Fără Patrie suntem fără părinţi." (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit"* – I.Mo.). O Patrie se întemeiază. Nu este uşor lucru, căci: *„Fragilă-i / Umbra lumii lăsată pe pământ să prindă gust de patrie."* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele"* – I.B.). Se joacă decisiv la întemeierea unei Patrii, pe viaţă şi pe moarte aducătoare de viaţă: *„Fiece om e-ntâiul şi ultimul."* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele"* – I.B.). Rostul întemeietor al lui Constantin Brâncoveanu este vădit (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele"* – I.B.). Poetul ne spune despre rolul decisiv pe care-l au *„cei ce şi-au dat viaţa pentru păs-trarea integrităţii spirituale şi teritoriale a neamului lor, cum sunt aceşti părinţi voievozi sfinţi ai neamului nostru"* (***Brâncoveanu în pictură*** – I.Pa. 2). Domnul, cu cei patru prunci ai lui, sunt temei românilor în ceruri. Nu s-au arătat temători de moarte, nu s-au lepădat de neamul lor românesc şi creştin. Dincolo de moartea martirică se află cu necesitate învierea. Pleacă dintr-o patrie pământească pentru a ajunge în Patria cerească. În acest fel este întemeiată şi salvată Patria din care te tragi şi faţă de care eşti totdeauna dator cu sângele tău (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit"* – I.Mo.). Şi cu osemintele: *„Vom podi pustia şi noi cu osemintele noastre"* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Căci:

Sterilă-i ţara fără oseminte şi Patrie-
I departe de a fi. Aur ceresc în noi nu coborâse pe Aure
Apoi să-l tragem sub pământ.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.)

Acum:

(...) ţara-n urma noastră-i
Podită numai cu lacrimi şi oseminte
Pe care le poţi împrăştia cu plugul
Sau să le înghită-n cenuşă jugul
Şi să semeni altele…

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Sămânţa jertfei rodeşte şi rodirea ei cheamă la rodire în continuare prin alte însămânţări jertfitoare. Jertfa Brâncovenilor este pildă. Ea se cere continuată în veac. Poetul se socoteşte pregătit, împreună cu fiii lui, după exemplul Domnitorului martir. De nu va fi o chemare la mărturisirea cu preţul vieţii, atunci măcar la una prin jertfă exemplară în Cuvânt (*jertfa laudei*). Plecarea spre Patria cerească este comparată de Poet cu ieşirea evreilor din robia la egipteni. Pământul cel nou al Patriei cereşti este pământ al făgăduinţei pentru domnitorul plecat la Domnul şi, ca atare, în el vrea să odihnească după moarte (***Brâncoveanu în pictură*** – I.Pa. 2). În urmă,

Patria pământească se bucură de o stare existenţială mai înaltă: *„Dar acum în paradis petreci / În această ţară românească”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Brâncoveanu nu s-a temut de moarte*” – I.Ţ.R.). Pentru jertfa curată şi fără preget a Brâncovenilor, Dumnezeu Se arată cu milostivire spre neamul lor:

Dacă suntem mai senini de-atunci
Şi ne merge şi la greu mai bine
Dacă ţara s-a umplut de prunci
E Păstorul bun care ne ţine.

(***Opţiunea lui Brâncoveanu*** – I.Ţ.R.)

Brâncoveanu, prin jertfa sa, a făcut din Ţara Românească o ţară fără seamăn pe lume. (***Brâncoveanu*** – *„Cum Ţara Românească-i pe pământ”* – I.Ţ.R.). Una de ţărâna Brâncovenilor înmiresmată: *„Mir vărsat împrăştie ţărâna ta în lumea mea şi-a noastră a celor / Ce trăim aici înconjuraţi de soli şi veşnicie.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). O ţară ca o pustnică în ceata ţărilor Europei: *„Ţara s-a mutat în sihăstrie.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit*” – I.Mo.).

Mierea, lumina de seară, icoanele *„coapte”*, viaţa simplă de rugăciune şi de lucrare manuală (***Schit brâncovenesc*** – *„Împrejmuit de roiuri şi fântâni*” – I.T.), cam asta este de văzut iconic în neamul românesc. *Prisăcile-s*

de aur (***Brâncoveanu** – „Să mă ierţi că iarăşi te-am chemat”* – I.Ţ.R.), însoţindu-se monahismul albinelor cu cel al oamenilor:

Faguri greoi şi galbeni se-nfioară
Când în genunchi călugării cârpesc
O brumă lină de lumini spre seară.

(***Schit brâncovenesc** – „Împrejmuit de roiuri şi fântâni*” – I.T.)

Curge mierea pe cuprinsul Patriei. Întru bună învăţătură curge ea. Din bisericile-stupi se revarsă ea. Vedem *„Matca de har şi fagurii cu miere plini de lumină strânsă-n amurg.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „În pustie cresc oasele”* – I.B.). Este *„Mierea Logosului alaiul Mirelui zumzetele roiuri”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Este şi modelul de vieţuire al familiei-roi a Brâncovenilor: *„Nume de rege de pe rai înconjurat de / Pruncii tăi şi ţară ca matca-n stup de faguri şi de roi.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „În pustie cresc oasele”* – I.B.).

Ctitorirea prin sângele jertfei sale a fost precedată şi pregătită de un lung şir de ctitorii întru Cuvântul, presărate generos pe teritoriul Patriei. Sub domnia de 26 de ani a lui Constantin Brâncoveanu s-a atins o perioadă de mare înflorire culturală şi economică, o adevărată renaştere a Ţării Româneşti. Ctitoriile-i izvorăsc din adânc (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „În pustie cresc oasele”* – I.B.) şi, practic, irump din pământul Patriei în *„pala blândă a Duhului”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu** – „În pustie*

cresc oasele" – I.B.). Ele, cele de piatră, urmează ctitoriilor în grai: *„Piatra / Se-aşează-n loc lângă cuvânt şi îm-preună-apare bună casă."* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele"* – I.B.). *Bună casă* – biserică! În timpul lui se fac traduceri importante ale textelor sfinte în limba română. A celor biblice: *„Am adus Cartea, graiul de foc în sângele / Limbii române."* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.); *„Cartea de foc Scripturile prooroceşti revelaţia sfântă"* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Şi a celor liturgice: *„De pe ceasloave şi mineiele trase-n tiparniţe / Întâia oară în graiuri române"* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). De-acum, *„Putem paşte în amănunt păşunile Logosului"* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Cele care fac posibilă tinereţea fără bătrâneţe şi viaţa fără de moarte!

Sigur, ctitoriile cele mai numeroase sunt cele eclesiale, ridicate spre slava lui Dumnezeu şi pentru buna învăţătură a neamului:

Bisericuţa dintr-o zi Hurezi şi Sâmbăta şi Mogoşoaia. Mamul
Viforâta Polovragi Sinaiul Fundenii Doamnei Potlogi şi Brâncoveni
Satul natal ethernul Athos şi-n scaunul păstorului Bucur Sfântul //
Soldat Gheorghe Noul candelă ţi-a aprins şi Sfântul
Ioan şi Sfântul Saba, la
Râmnic, Ismail Galata. Pe Deal şi la Antim şi

De un Lemn şi Bistriţa Mitropolia Sfântul Dumitru la Argeş, Doamna
Maria Surpatele şi Bolniţă adaugă clopotniţe şi schit.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.)

Dintre acestea, cele considerate mai încărcate de semnificaţii şi cele mai cântate de Poet sunt necropolele. Cele două: mânăstirea Hurezi şi biserica „Sfântul Gheorghe Nou”.

Hurezi este *mărturisitor* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.). Nu după o bătălie (precum mereu Sfântul Ştefan cel Mare şi Sfânt), nici zidind pe cineva drag în zidurile ei (precum Manole pentru Negru-Vodă), a ridicat Brâncoveanu la Hurezi *„turlele spre slavă”*:

Ci din tihna bucuriei lui
Din credinţa sa după dreptate
Aşează Hurezii pe un râu
Ca o moară la eternitate.

(***Hurezi*** – *„Nu după războaie-a ctitorit”* – I.Ţ.R.)

O altfel de oaste, *tainică*, îşi are tabăra aici prin *„priveghiul miezului de nopţi”* şi, în felul acesta, o altfel de bătălie este câştigată. Mormântul gol de la Hurezi, în chip paradoxal, este la fel de puternic ca şi atunci când moaştele ar fi fost prezente înăuntru întregi. Sunt alt fel de moaşte ale

Domnitorului martir aşezate mistic acolo, unele spiritualizate (în sensul pe care-l dă Sfântul Pavel: „Sunt şi trupuri cereşti şi trupuri pământeşti; dar alta este slava celor cereşti şi alta a celor pământeşti" – 1 Corinteni 15, 40) (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit"* – I.Mo.). Şi, atunci: *„Cine poate umple cu pământ / Golu-acesta plin de nemurire"* (***Hurezi*** – *„La Hurezi mormântul este gol"* – I.Ţ.R.). Mormântul Domnitorului devine crisalidă spre înviere în cer, oarecum în înrudire cu cel al lui Hristos (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit"* – I.Mo.; ***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Jertfa lui mută ctitoria Hurezilor de pe pământ în cer (***Iubirea lui Brâncoveanu*** – I.I.). Şi firesc este ca Poetul, în calitatea sa sacerdotală de slujitor al Cuvântului şi al cuvintelor, să fie sedus de biblioteca de la Hurezi, atât de bogat înzestrată de Domnitorul care ştia a preţui cultura şi folosul ei într-un neam:

Biblioteca era la Hurezi
Intrai aici ca în eternitate
Şi puteai ieşind să vezi
Sofia sfântă întrupată-n toate.

(***Biblioteca de la Hurezi*** – I.Ţ.R.)

Deasupra intrării, Vodă Constantin pusese această inscripţie: *„Bibliotecă de hrană dorită sufletească această casă a cărţilor îmbie înţeleaptă*

îmbelşugare”. Să luăm aminte, căci este atât de simplu şi de bine spus: *casă a cărţilor* care să *îmbie* întru înţelepţire…

Biserica Sfântul Gheorghe Nou a primit în taină, aduse din Fanar, după şase ani de odihnă la Halki, trupurile martirilor. Anonim a fost lăsat mormântul acesta, spre a nu fi pângărit de vrăjmaşii lui Hristos, vrăjmaşi şi celor ce urmează Lui. Era vegheat numai de candela (*„sâmburul de sânge şi lumină”*) cu inscripţia-i tăinuită (***Epitaf*** – I.Ţ.R.), descifrată destul de târziu de Nicolae Iorga (***Brâncoveanu*** – *„Cea mai cutremurătoare personalitate...”* – I.Pa. 2): *„Această candelă ce s-au dat la Sveti Gheorghe Nou, luminează unde odihnescu oasele fericitului Domnu Constandin Brâncoveanu Basarab Voevod, şi iaşte făcută de Doamna Mării Sale, Mariia, care ca şi Măriia Sa nădăjduiaşte în Domnul, iarăşi aici să i se odihnească oasele. Iulie în 12 zile, leat 7228-1720”*. Poetul vorbeşte de-acum de *„sămânţa noastră Constantină”* (***Epitaf*** – I.Ţ.R.). Aduse de soaţă la biserica Sfântul Gheorghe Nou, *oasele gălbui „s-au pus pe lucru întru nemurire”* (***Brâncoveanu*** – *„Din vinerea cea mare şase luni”* – I.Ţ.R.). Sunt de-acum odoare fără de preţ neamului românesc al lui Hristos. Poetul pune Sfântul Gheorghe Nou împreună cu alte mari necropole ale neamului, cu Putna lui Ştefan cel Mare şi cu Dealu lui Mihai Viteazu (***Brâncoveanu*** – *„Cea mai cutremurătoare personalitate...”* – I.Pa. 2). Mormântul lui şi al fiilor lui marchează kilometrul zero al României, geografic, dar mai ales spiritual (***Cetatea lui Brâncoveanu*** – I.Pa. 2). Ceea ce este extrem de semnificativ! Istoria se concentrează pe mai departe în acest loc sfinţit. Trupul neînsufleţit al lui Mihai Eminescu a fost depus la

Sfântul Gheorghe Nou înainte de a fi purtat la cimitirul Bellu (***Brâncoveanu*** – *„Cea mai cutremurătoare personalitate...”* – I.Pa. 2). Şi, în trecerea sa din Germania spre ţintirimul abia înfiripat de la Nicula, însuşi Ioan Alexandru va fi rămas aici două nopţi, îmbarcat pentru Ascensiunea-i ultimă, privegheat de cei de-aproape ai săi, familie şi prieteni.

Vine, apoi, mânăstirea Sâmbăta. Poetul, cu familia sa, ajunge la ea în pelerinaj (*„În straiţă cu o prescură-n ştergar”*) într-un *ianuar*, de Bobotează. Constantin Brâncoveanu a făcut aici, în Transilvania, o investiţie duhovnicească şi de cultură într-unul dintre momentele ei istorice cele mai dificile, atunci *„Când Ardealul era scuipat în gură”*. Sâmbăta-n smerita ei rugăciune de seară se constituie în punte spirituală şi de neam între Ardeal şi Ţara Românească. Veghea la altar ne face, îndeosebi, cu adevărat fraţi, mai mult decât sângele. Este plin pământul românesc, cu satele lui, de *schituri picurate* (*„Stă schitul picurat într-o poiană”* – ***Schit brâncovenesc*** – *„Împrejmuit de roiuri şi fântâni”* – I.T.). Şi când lăcaşurile de închinăciune sunt distruse, din varii motive, *„(…) rămas-a dragostea de fraţi / Sub aceeaşi cruce milenară”* (***Brâncoveanu la Sâmbăta*** – I.Ţ.R.). Două imne sunt numite chiar aşa, ***Schit brâncovenesc***, la distanţă de opt ani (luând în considerare data apariţiei volumelor). Primul este dedicat pictorului Paul Gherasim. Nespus de frumos, o minune (***Schit brâncovenesc*** – *„Împrejmuit de roiuri şi fântâni”* – I.T.)! Al doilea este o poezie foarte criptică şi foarte… poetică (***Schit brâncovenesc*** – *„Întocmai svâcnet trebuie cuprins”* – I.I.).

Mai aflăm din imnele Poetului cum în cincizeci şi cinci de sate:

(...) ai aşezat fereastră strâmtă
Ochi prin care cerul să-şi zvonească trecerea sfântă şi de zi cu zi prin Nopţi.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.)

De o atenţie aparte se bucură în privirea Poetului *pridvorul brâncovenesc*, contribuţie remarcabilă, cu totul specifică, de o afirmată spiritualitate, a artei brâncoveneşti la arhitectura eclezială, o preluare din arhitectura veche ţărănească. Fără a fi o părăsire a altarului aflat la răsărit, pridvorul reprezintă un pas făcut spre apus, asta şi deoarece biserica nu mai putea cuprinde mulţimea moaştelor. Din pământul pentru pământ, pământul devine pământ pentru cer. Pe cât se împuţinează lumina în afară, pe atât sporeşte în interior, devenind *lină*. Pridvoarele sunt locuri ale icoanelor şi ale moaştelor. Lumina candelei altarului preia, prin ferestruica lui de la răsărit, din lumina fizică, solară. Prin pridvor, Răsăritul se întinde spre apus (***Pridvor brâncovenesc*** – I.Ţ.R.). Întreaga ţară devine cu Constantin Brâncoveanu, prin el, pridvor de Biserică (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Brâncoveanu nu s-a temut de moarte*” – I.Ţ.R.). Cuveni-s-ar să se taie respiraţia neamului la asemenea cuvinte! Pridvorul este făcut spre bună întâlnire şi îmbrăţişare şi însoţire între lumea din lăuntrul Bisericii şi cea a bisericii cosmice a Creaţiei lui Dumnezeu, în Hristos: *„pe obrazul lor creşte viţa sacră încrustată în marmură brâncoveneşte”* (***Călător prin Ţara Românească*** – I.Pa.).

Locaşurile de cult sunt deopotrivă împodobite cu artă măiastră şi cu trăire pe măsură: *„Zugravii locu-l îmbrăcau / Cu slavă şi cântăreţii-n grai întemeiau văzduh”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Timpul curge parcă altfel, frumos orânduit, cu încărcătură liturgică, în spaţiul ocrotitor al acestor ctitorii:*„Vremea împărţită pe ceasuri de cele şapte laude”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.), căci *„De trei ori pe zi / Clopotele nu-ncetau să spună”* (***Clopotele lui Brâncoveanu*** – I.Ţ.R.). De altfel, întreaga cultură brâncovenească are ţinută şi ţintă liturgică:

(...) Veghe-i
Înăuntru, candelă şi piatră icoanele de lemn pâlpâie pale
Lăsând aure blânde ce se ating în mers prin spaţiul; de taină. Mir-
Oase-a slavă şi a mir şi-a ţară căutând încet în grai brâncovenesc.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.)

Există, aşadar, un *grai brâncovenesc*, al jertfei şi al culturii slăvitoare, precum şi un stil specific, cu totul aparte, cântător şi încântător. Mândrie a culturii româneşti!

Este plină de lumină lumea afirmat eclesială a Brâncovenilor. Este mai totdeauna una dinspre seară. *Lumină lină* a slăvirii lui Dumnezeu. Lumina candelelor, *„Candelele unsului amurg”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Candelele cu privegherea care se face la

lumina lor (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.). Ele sugerează trecerea spre cea lume pe calea luminii interioare (***Schit brâncovenesc*** – *„Împrejmuit de roiuri şi fântâni”* – I.T.). Este un schimb mirific de lumini între cuibul Bisericii şi neapropierea luminii cereşti. Este o lumină care iese din biserică, cea a lumânărilor şi a candelelor de veghe a rugăciunilor, şi o lumină care pătrunde în biserică, cea neapropiată, a *sfintei slave* (***Brâncoveanu*** – *„Pe stâlpi şi balustrade şi-n altar”* – I.Ţ.R.). Anume sunt făcute sfintelor lăcaşuri ferestre înguste şi ferestre icoane:

Ferestrele înguste abia de le strecor
Luminile ce vin mai de departe
Şi firea lor e ruptă de pământ
Şi-ncep să lumineze după moarte.

(***Schit brâncovenesc*** – *„Împrejmuit de roiuri şi fântâni”* – I.T.)

La lumina aceasta, *„Icoanele sunt coapte pe iconostas”* (***Schit brâncovenesc*** – *„Împrejmuit de roiuri şi fântâni”* – I.T.) în ctitoriile brâncoveneşti, roadă spre hrănirea sufletelor şi a minţilor celor ce aspiră la dumnezeiasca Împărăţie. La umbra lor odihnesc duhul şi osemintele Brâncovenilor: *„Loc de mormânt patriarhal / Cu neamul strâns sărbătoresc sub icoană.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). O candelă, una cu

totul anume, de taină, pusă de Maria Doamna la Sfântul Gheorghe Nou a străjuit peste veacuri, neştiută, osemintele Brâncoveanului (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit”* – I.Mo.).

Clopotele smerit-mândrelor ctitorii brâncoveneşti cheamă pe oameni la cer şi cerul la oameni, întru întâlnire şi însoţire:

Bronzul în limba clopotului
Strămută cântarea în el în ceruri
Zăvorâtă.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Iar *„când clopotul / S-a potolit începe omul harului să cânte.”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.). Este *„Păienjenişul / Punţii de diamant pârtia harului”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Athosul spiritual se revarsă peste Patrie. În bisericile Răsăritului, purtând în ele sămânţă spirituală athonită, *„nu cântă instrumentele ci numai cel viu”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„În pustie cresc oasele”* – I.B.).

Au fost însă destule alte ctitorii în domeniul tinerei culturi a ţării: întâiul ceas într-un turn, Academia Română, aşezământul de învăţământ superior „Sfântul Sava” din Bucureşti (cu studii consistente de teologie şi de bună cultură antică), *grădinile culte…* (***Cetatea lui Brâncoveanu*** – I.Pa. 2).

Pentru toate aceste împliniri, dar, desigur, mai ales prin jertfa sa, Constantin Brâncoveanu a devenit ctitor spiritual al Capitalei (***Cetatea lui Brâncoveanu*** – I.Pa. 2). Poetul consideră că se cuvine osebită preţuire vajnicului Domnitor pentru ctitoriile sale întru frumos, dar cu mult mai mult pentru podoaba jertfei sale mărturisitoare (***Brâncoveanu*** – *„Cea mai cutremurătoare personalitate...”* – I.Pa. 2). Căci podoabă sfântă este jertfa lui şi Biserica şi neamul se încununează cu ea (***Iubirea lui Brâncoveanu*** – I.I.).

Sigur, ctitoriile se fac cu bani, cu pungi de aur. Turcii, râvnindu-i averea, îl supranumiseră „prinţul aurului”. Dar aurul Brâncovenilor nu este aurul din peştera lui Ali Baba, nici cel din visteriile împăraţilor acestei lumi. Nu, este aurul-flacără ce-şi lasă umbra prin icoane, aurul-aură care înconjoară protector şi vestitor creştetele celor ce au văzut lumina cea adevărată, lumina Taborului. Şi îndeosebi pentru *creştetul divin* este destinat aurul. Şi a mai folosit aurul la ceva de mare preţ nouă, moştenitorilor lui Brâncoveanu: *„O raclă cu bruma de moaşte nestemate / Din Bizanţ cumpărate pe aur scump”* (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.). Este una dintre *raclele de nuntă* ale acestui neam (***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.).

Moştenirea Brâncovenilor este una grea, frumoasă şi mântuitoare: ***„Este** statura lui uriaşă crescută dintr-o dată aici, cum a fost scos în dimineaţa când împlinea şaizeci de ani acum 270 de ani, cu barba smulsă desculţ cu*

pruncii după el în cămăşi albe pe uliţele sfinte şi tras pe butuc este momentul când în cea mai mare umilinţă purtată cu demnitatea celui ce i-a însufleţit toată lucrarea în Ţara Românească este această clipă de foc sfântă când moartea începe să cedeze să fie biruită prin moartea de bună voie şi făptura lui de oseminte a voievodului începe să ia proporţii cosmice devine punte devine arbore devine seminţie devine salvator al neamului devine vama transfigurată devine podul de aur devine pasăre de aur şi foc salvator pentru pruncii săi." (***Brâncoveanu în pictură*** – I.Pa. 2). Putem să ne folosim de această moştenire sau s-o risipim vinovat. În chip mistic, şi noi putem deveni prunci ai jertfei lui Brâncoveanu (***Brâncoveanu în pictură*** – I.Pa. 2). Ca atare, s-ar cuveni să fim şi următori ai sfaturilor lui părinteşti:

Învăţăturii noastre fiii mei se dă acum prilej de
Adeverire, să nu cădem din iubire
Să întrezărim în dragostea Lui singura fericire.

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Cu alte cuvinte, moştenirea constă în păstrarea neabătută a credinţei drepte şi mărturisirea ei, fără precupeţire, chiar şi cu preţul vieţii:

Acum trebuie să stăm bine, Fiii mei să stăm cu frică
Şi cutremur Uşile Uşile să le păzim simbolul

Niceelor Calchedoane se vreau adeverit să-şi scalde
Ţărmurile de aur în inimile noastre
Înţelegătoare (…)

(***Oratoriul lui Constantin Brâncoveanu şi al fiilor săi*** – I.P.)

Moştenirea este vie şi lucrătoare atât timp cât este însuşită şi probată prin trăire: *„Putem spune că avem o moştenire de aur numai în care eu însumi, ca om al prezentului, sunt atins de râvna desăvârşirii, a bucuriei creatoare similară cu cea care i-a animat pe ei. Trebuie să fiu pe măsura trecutului. Ştefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu, Matei Basarab sau Mihai Viteazul, Neagoe sau Bălcescu nu sunt oameni de conjunctură, ci desăvârşiţi. Nu le lipseşte nimic ca eu să le ştirbesc ori corijez statura."* (***Istoria ca patrie*** – I.Pa.). Rezultatul este o stare înalt creatoare, ne spune Poetul. Ce frumos!

Ni se cere grija osebită de a nu ne lăsa, în calitatea lor de temple ale Duhului Sfânt, trupurile pângărite, prin lepădarea de Miel, de jertfa Lui necontenind în veac (***Brâncoveanu*** – *„Am pierdut totul să nu ne pierdem şi sufletul fiii mei*" – I.Ma.). Ca atare, angajamentul fiecărui creştin al acestui neam s-ar cuveni să fie acelaşi cu cel al Poetului în faţa Sfântului Martir al neamului şi al creştinătăţii:

Sece carnea mea de pe pământ
Sufletul în mine

Ioan Alexandru

De voi ruşina credinţa ta
Brâncovene frate Constantine
Pruncii tăi rămas-au fiii mei.

(***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** –
„Nu-i Patrie acolo unde nu este schit” – I.Mo.)

Căci ne este *„Iio Brâncoveanu Constantin / Efigie în eternitate”* (***Imnul lui Constantin Brâncoveanu*** – *„Brâncoveanu nu s-a temut de moarte”* – I.Ţ.R.)! Efigie sfântă!

Costion Nicolescu

Imne

CLOPOTELE LUI BRÂNCOVEANU

Unde Brâncoveanu n-a-nălţat
Nici pridvoare şi nici mânăstire
A trimis în fiecare sat
Câte-un clopot întru pomenire

Până ţara toată s-a umplut
Din Transilvania până la mare
De-un ison mai tainic şi tăcut
De bătaia mai de sărbătoare

Să nu-l răscoale întru pătimiri
De suflete să se aţină
Până lacrimile din priviri
Străvedeau pământul ce-o să vină

Glasul al optulea neîntinat
Cel lipsit de modulare

Cum este apa de izvor curat
Împăcarea faptei jertfitoare

De trei ori în fiecare zi
Clopotele nu-ncetau să spună
Cei ce-au fost şi cei ce vor veni
Că suntem de-a-pururi împreună

La botez şi nunţi şi-nmormântări
Aceleaşi clopote de mângâiere
Zi şi noapte de mai multe ori
Ne frământă întru înviere

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

SALAMANDRA

pentru Zoe Dumitrescu-Buşulenga

Numai din foc trăieşte mănâncă numai soare
Şi-nsămânţarea-n foc i s-a promis
Singură făptură târâtoare
Ce joacă-n flăcări ca în paradis

Spre bătrâneţe cade în orbire
Dar doru-n ea e încă nesfârşit
Cu ghearele îşi sapă o ieşire
Spre jarul soarelui din răsărit

Atât de neclintită stă la pândă
Până ce focul razelor fierbinţi
Se răsuceşte-n peştera străfundă
Să picure un svon de suferinţi

Ioan Alexandru

Fierăstruind în stânca uriaşă
Cale îngustă focului dintâi
Şi funia de flăcări se îngroaşe
Până-i strămută cerul căpătâi

Sf. Teodor Studitul
8 Febr 1980
(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

IMNUL LUI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

pentru Constantin

În pustie cresc oasele
Vulturului, se întăresc curate şi devin
Umbre-n lumina neamului. El nu vede pământul
De zbor şi ce prevede din înalt se lasă peste lume să vestească.
În ritm ceresc întemeiază deschise cuiburi pe drumuri adăpost
Pruncii vin ca dar şi mângâiere şi, locuind pământul, îi dezvelesc
Matca de har şi fagurii cu miere plini de lumină strânsă-n amurg.
În pala blândă-a Duhului lucrează omul pătruns de graiul Patriei.
Şi ctitoria izvorăşte din adânc, îşi desfăşoară umbre şi
Firea precum stejarul semănat pe locul lui cerut de focul gliei
Tu, Constantin, din vulturul Ioanic rămas fără ţărână în Bizanţ
Cobori în ţărna românească pe sângele martir decapitat prodrom.

Patru feciori şi şapte fiice au odrăslit
În lină umbra ta şi-au dat degrabă-n floare căci ai

Lăsat lumina prin ferestre din Răsărit
De la Hurez curată să-i pătrundă pruncii încă săltând cu bucurie
-N pântecul domnesc; Maria soaţă, roaba evlaviei în vegherea ta.
Constantin fiul Ştefan şi Radu, Matei copii luaţi din ţărna acestui
Blând pământ fragili şi botezaţi cu foc şi prea străvezii ulcioare
Cântând pe drumuri de prea plin şi frânte-au fost prelungi cum plopul
împovărat,

Aur pe creştetul divin când se răscoală Borasul războinic şi mână
Vijelii spre Răsărit înnămolind fântâni şi peste holde lăsându-şi
Neamul putred de tăciuni ce fumegă în vetre şi îngheaţă pruncii
În pântec şi morţii în pământ căci astfel vrut-a Mirele să revină

În strai de purpură şi peste seminţia ta. Însă nu
Tu ai fost ceva sub soare,
Ci vulturul din stemă sub coroană în trei
Desfăşurată-n cântecul de trâmbiţe pe Patmos, lemnul spânzurător
Al căpăţânii în plisc de-aramă coborât din slavă singur pe cerul
Constantinilor peste Bosfor. Ctitor de neam eşti al treilea în ţară
După Întemeietorul Basarab căruia Mircea îi urmară. Ai
Redeschis izvoare gata să se stingă de boala fără leac a vremii
Şi după maică Stanca soră de domn drept moşteni să porţi mai departe

Zidu-nceput sub turn şi acoperiş. Însă de sine-n luminiş sub munte
Într-o poiană stă podoaba seminţiei. Loc de mormânt patriarhal
Cu neamul strâns sărbătoresc icoană. Ramuri de busuioc slăvit în mâini.

Domniţele firave sub
Coroane stinse sobor în chor răsăritean
Sub flamura Carpaţilor. Păduri de fag se-ntind şi
Stejăriş şi până peste Istros se vede către toamnă când oamenii
Scad brusc sub Dumnezeu şi ţara lor e-o patrie de oase. În templu arde
Mărturie înscrisă-nţelepciunea ta de om în Duhul solomonic.
După Adam pronaosul coboară; până la Ioan pământul e pustiu
Şi sângele să curgă nu-ncetează. Pute istoria de idolism
Lege şi fără lege aceeaşi oarbă teamă străjuie pe sub cerul
Nedeschis, cifru de taină poartă creatura la subţioară fără
Grai, pecete-i pusă-n aer pe pământ şi în afară-i frig şi necuprins
Stăm blânzi aici înfăşuraţi eroic în bunzi de capre-n peşteri pe sub munţi.

Nu cântă instrumentele, ci numai cel viu
A lui rămâne bucuria peste grădini şi în
Livezi de aur când clopotul
S-a potolit începe omul harului să cânte. Sub bolta blândă nu-i

Sprijin decât vocea anahoretică. Nu moştenire-i cântecul. Se
Duce sub pământ cu cel retras şi pruncul e organul nou ce trebuie
S-audă totul de la capăt. Pătrunde vânt ceresc în sacrele făpturi
Şi-ncep armonicele straturi să grăiască. Fiece om e-ntâiul şi
Ultimul. Athosul se-nmulţeşte fără trup. Sămânţa lui se-ngroapă în
Aripe ce nu se văd decât trecând prin foc spre Răsărituri. Fragilă-i
Umbra lumii lăsată pe pământ să prindă gust de patrie. Locul mai
Întâi în grabă trebuie găsit nainte de-a intra în navă să fie

Unde aşeza lumina neamului, fapturile
La rând trup lângă trup, os lângă
Os, nainte de-a păşi văzduhu-n navă şi
Hora murmur în amurg să nu-şi fi tras din ţărnă legănarea; până în
Pronaos ai apucat s-aduci întreaga ta străbună seminţie din ur-
-Letul vremii nainte de-a se rupe de pământ flacără de aur. El a
Vorbit şi graiul ţi-a dăruit viaţă şi apoi ctitoria ta. Piatra
Se-aşează-n loc lângă cuvânt şi împreună apare bună casă. Ia chip
Şi stâlpul şi fiecare-i altfel precum sălbăticiunea din păduri. Nu
Locuim acelaşi strai ci slava fiecăruia e alta şi nici nu
Regretăm când zilele doboară cu putere însemn pe drumuri, altul
Peste noi. Odată zămislit, după iureşul când sămânţa cearcă din

Labe agere tărâmul
Mai potrivit să își împingă somnul greu la
Rădăcini de ape pe zvâcnete ce și-au găsit răs-
Puns, crește un altul. Nu-i al meu precum purtăm un jug din tinerețe, vul-
-Turul ne poartă și el trimes. Căci și în acel smoc puhav de nimic în
Smârcurile-acelea de duhoare, în picătura acră de bură și
De frig, în cleiurile acelea ude cuvântul arde-ncrucișat, bătut
Pe-aceleași fulgere. Nu-i mâna mea chemată să răstoarne ci-nțeleagă
Și mângâie coroană de pe rai. Și-odată răsărită-n lume fire
Și dat în floare soarele vlăstar același lucru e cu rodnicia.
Nu se urmează ci deodată împart din harul lor răscolitor și când
Se duc chemate brusc nu lasă urme neterminate ci totul e de

Mult, de la-nceput înscris în cel ce este și
Doar așezarea-aici nu-i decât scut ca lăncile să
Prindă gust de sânge. Însă
N-am avut graiul și timp ci numai locul în care ne înspăimânta să
Coborâm fără foc. Cenușă numai zădărnicia țărnii-n care
Nu poate rodi nimic. Sterilă-i țara fără oseminte și Patrie-
I departe de a fi. Aur ceresc în noi nu coborâse pe Aure
Apoi să-l tragem sub pământ. Cu cal și câine călărețul se mistuia în
Flăcări mortul dac. Nu aveam strămoși decât în vijelie și Duhul lor s-a

Spulberat în vânt. Toate erau în grabă şi nu durase vatra şi în
Temei nu era timp căci focul ager mistuise totul. Cenuşile
Cohorte cu viforele vremii pe sub uşi şi ce îi în aier

Piere în nălucă. Singur
Păgânul rege îşi retează creştetul po-
-Vară, dar tu rămâi întreg de alţii tras pe limba
Sabiei ca să te-ntorci în ţară nevătămat şi neatins curat şi
Neam şi fără nici-o urmă de ură. Domnul iubirii şi al milei nu ai
Chemat focul pe urme să pogoare ci vulturului sfânt te-ai fost promis
În zborul său ceresc să se-nfăşoare cu sângele tău pururi circumscris.
Numele-i una cu persoana şi are chip şi nu te poţi împotrivi
Poruncii lui. Înalte nume îmbrăcăm cu toţi şi-adesea fără ştire
Tragem cortul lor la un liman de taină şi li se lasă vreme să îşi
Asculte străvechiul legământ în murmurele apelor ce ling botul
Corabiei împotmolită-n ţărmul blând. Se aude-ncet povara cum

Pătrunde în ţesătura
Sângelui şi-apoi cum se deschide gura ves-
-Titoare înflorind cuvânt necunoscut din mare.
Departe sacru. Ai ctitorit în ţărna românească locul Constantin

Urechi în cosmos în care să captezi zvonirea cerului nemaispăşit.
Acelaşi necuprins divin se înfioară şi-n tihna ta ca-n trestia
Plăpândă a eremitului de pe Iordan. Din peşterile catacombe
Dezvelit peştele Ihtis era lăsat pe ţară-n cer să îşi atragă
Mările reci de dedesubt în voia lui pe veac aici să stăpânească.
Bisericuţa dintr-o zi Hurezi şi Sâmbăta şi Mogoşoaia. Mamul
Viforâta Polovraci Sinaiul Fundenii Doamnei Potlogi şi Brâncoveni
Satul natal ethernul Athos şi-n scaunul păstorului Bucur sfântul

Soldat Gheorghe Noul candelă ţi-a aprins şi sfântul
Ioan şi Sfântul Saba, la
Râmnic, Ismail Galata. Pe Deal şi lui Antim şi
De un Lemn şi Bistriţa Mitropolia Sfântul Dumitru la Argeş, Doamna
Maria Surpatele şi Bolniţă adaugă clopotniţe şi schit
Poiana-i loc şi culmile rotate ce stau cu faţa-ntoarsă-n Răsărit
Unde pământul cere odihnire pe limba clopotului să fie-m-
-Pins în sus. Eliberează dealul neputinţa văii şi îi rosteşte
Firea-n Dumnezeu, şi-n sate cincizeci şi cinci ai aşezat fereastră
strâmtă
Ochi prin care cerul să-şi zvonească trecerea sfântă şi de zi cu zi prin
Nopţi. Deasupra-i Nebo-n Răsărit şi faţă-n faţă cu muntele-n pustie
Unde pietroaiele tânjesc să fie pâini. Lege şi milă dar spaimă şi

Credinţă pisc îndreptat cu faţa spre apus, munte-
-Ntors etern spre Răsăritul
Taină. Doi vulturi sub coroană se smeresc pe
Două aripi ce sorb tărie dintr-un singur trup păstrând în gheară crinul
Sabie înmugurit în floare. Dar dedesupt în zbor uşor se naşte
Basarabic numai unul ce poartă-n plisc mireasmă busuioc din lemnul
Sfânt aflat afară din cetate lângă colinele restaurării
Elena, maica dăruit Mariei stemă prin mâna ta de domn sub har
Preafericit Io Constandin os basarabic nădăjduind în Domnul cu
Ţărnă şi cu flacără cu tot. La Sfântul Saba sub ocrotirea ta se
Citea din Imnele lui Pindar şi Grigorie de Nazianz şi-n Fapte
Şi Evangheliile mereu şi cu răbdare până la sfârşit. Astfel

Ştiau rosti evlavios
Hrisoavele străbune şi milostivi şi iuţi
Să taie vad în veac focului sfânt ce bântuia în
Vreme în alte seminţii peste pământ. Zugravii locu-l îmbrăcau
Cu slavă şi cântăreţii-n grai întemeiau văzduh şi tu cetăţii îi
Potriveai putere atât cât poate ca să poarte fără să piară-n jug.
Fereastra ctitoriei nu duce în afară ci este ochi ceresc ce
Te-a găsit şi-a spart în casa ta o rană prin care să te ştii legat de
Rana cosmosului mare ce sângeră pe lemn neîncetat. Veghe-i

Înăuntru, candelă şi piatră icoanele de lemn pâlpâie pale
Lăsând aure blânde ce se ating în mers prin spaţiul de taină. Mir-
Oase-a slavă şi a mir şi-a ţară căutând încet în grai brâncovenesc. Ochi

Măsurat şi ager stăpânit de milă
Rob evlaviei şi peste trup stăpân, cuget atins
De har picurat cu miron
Din candelele unsului amurg. Mână-mbrăcată-n duhul mângâierii
Deget prelung şi stins înmiresmat pe piept atinge fruntea în trei şi se
Pogoară spre umeri paşnic precum un stol de miei. Trupul fragil nu-i
urmă
De trufie şi în pasul paşnic şi neşovăielnic pătruns de umbra
Crinului de pe covor. Coroana-i semnul sacru pe fruntea monahală.
Aierul sol columbă pătrunde în piept şi întreabă şi se întoarce-n
Linişte vestind cu ramura-nverzită că-i pe pământ viaţă şi este
Pace în cer şi între oameni pace şi leagă norii curcubeul sfânt.
Cuvântu-i laudă şi nu coboară de pe corola buzelor decât

Atins de vestea fluturelui sol ajuns aici de
Sărbătoare că raclele
Clepsidrei s-au smintit şi giulgiurile moarte
S-au curăţat cu solzii şarpelui brusc izgonit din iarnă când îngerul în

Poartă lovi din Răsărit. Nume de rege de pe rai înconjurat de
Pruncii tăi şi ţară ca matca-n stup de faguri şi de roi. Rumoare ruptă,
Mir vărsat împrăştie ţărâna ta în lumea mea şi-a noastră a celor
Ce trăim aici înconjuraţi de soli şi veşnicie. Adesea cei tre-
Cuţi sunt viitorul şi timpul de asemenea este dat să descifrăm strâmtă
Poteca ce sângeră-n putinţa neamului. Ceas nu-i oricând vălul să fie smuls
Ochiul să-şi spele rănile prin morţi. Cel dus e veghe câtă vreme fiul
Rămâne Metanoia. Altfel acum e idol, ieri mort, naştere destin.

(Din *Imnele Bucuriei*, 1973)

SCHIT BRÂNCOVENESC

lui Paul Gherasim

Împrejmuit de roiuri şi fântâni
Stă schitul picurat într-o poiană
Un glas de maică tremură în turn
Când steaua-n cer loveşte în aramă

Icoanele sunt coapte pe iconostas
Faguri greoi şi galbeni se-nfioară
Când în genunchi călugării cârpesc
O brumă lină de lumini spre seară

Ferestrele înguste abia de le strecor
Luminile ce vin mai de departe
Şi firea lor e ruptă de pământ
Şi-ncep să lumineze după moarte.

(Din *Imnele Transilvaniei*, 1976)

IMNUL LUI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

Nu-i Patrie acolo unde nu e schit
Plămânul de aducere aminte
În care focul poate deştepta
Licărul milei printre oseminte
Cenuşa-n râie se preface stol
Când ea în fruntea jarului rămâne
De nu e vultur oul mai întâi
Coaja alege cloştele de mâine

E simbolul în sânge mai întâi
Aurele durează din făclie
Cum în fântână ochiul albăstrui
Lasă pe cer icoana să învie
Frângerea de sine între noi
E făptura cea mai ziditoare
Gustu-i darul focului apoi
Ce preface graiul în ardoare

Nu cu sceptrul buzdugan greoi
Sunt smerite uşile închise
Ci pe braţe sângerând altoi
Fulgeră stigmatele promise
Codru-i împărat slăvit s-a spus
Cum a fost aşa o să rămâie
Dar mormântul gol de la Hurezi
Ţine ceru-n ţară de călcâie

În pronaos focul a uitat
Chipul Basarabilor de mângâiere
Candelele-nveşnicesc şi-acum
Ochii blânzi de-atâta priveghere
Vremea nu mai trece pe aici
Toţi sunt duşi de-a pururea de faţă
Pruncii cu garoafele la piept
Rupte-acum în fapt de dimineaţă

Pragu-i ros de aripi ce-au pătruns
Şi nu pot de-acum să se întoarcă
Şi aşteaptă vânturile stol
Să prefacă gropniţa în arcă

Jubileze ochiul meu în veci
De durere-atins şi bucurie
La Hurezi şi eu decapitat
Ţin pe umeri focul mărturie

Ca roţi la carul mare înhămaţi
Pe cer s-aprind aducere aminte
Cei patru prunci pe rând încoronaţi
Jur împrejurul soarelui părinte
Pe pământ rămas-a faţa lor
Efigii martiri în viţa milenară
Cel mai prunc Matei a întrebat
Cum pot tată rămânea în ţară

De se poate tată să nu mor
Să am partea-ntreagă de pruncie
Fraţii tăi mai mari au şi ajuns
Prinţi de foc în altă-mpărăţie
Ni se cere să ne lepădăm
De credinţa sângelui din vine
Dar nu e haină, pruncul meu,
S-o dezbraci în voie pe coline

Vezi tu steaua zorilor de zi
Cât de-aproape tremură în unde
Dacă vrei cu pumnii s-o cuprinzi
Apa trece steaua se ascunde
Ia din Marea Neagră într-un vas
Pe pământ în vreme de furtună
Zbuciumul într-însa-i fără glas
Cum e ciungă strunga fără stână

Fiul meu trupşorul tău plăpând
Este pâinea firii preacurată
Rabdă numai fulgerul cuvânt
Să-i ridice rana din covată
Scump ai fost şi tu răscumpărat
Ai nădejdea lacrimilor sfinte
Plânge fiul meu neconsolat
Până trecem pragul la părinte

O mlădiţă văd peste Carpaţi
Din izvorul lacrimilor tale
Cum deşteaptă vulturii înfriguraţi
Şi-i preface-n stele osanale

Picăturile durerii se întorc
În potir de aur şi rubine
Viţa-ntreagă-n fiecare bob
Decantează focul ce-o susţine

Şi când n-ai să poţi să mai înduri
Şi prigoana-i mai presus de tine
Să cunoşti iubitul meu copil
C-ai ajuns în patrie cu bine.
Vin şi eu degrabă fiii mei
Şi vom fi de-a pururi împreună
Ce uneşte duhul pe pământ
Cerul numai unge şi-ncunună

Ce e trup din trup poate să ia
Numai partea sa de slăbiciune
Corpul osământ nepieritor
Mărturia focului rămâne
Sângele de-asemeni suveran
Nici un jug nu poate să-l cuprindă
Numai viţa e măsura lui
Şi priveghiul candelei la grindă

De îndată întors din sanctuar
Din această matcă purpurie
Se preface şarpe de hotar
Spânzurat pe ţară mărturie
Noi sobor îl vom întâmpina
Trunchiul cu mlădiţele-mpreună
Când stejarul pleacă din păduri
Locu-i bun de staur şi fântână

Ţara Românească a rămas
Cu această blândă moştenire
A credinţei pure fără glas
Mai presus de moarte în iubire
Din urzeala ei ne-am ridicat
Straiele-n războaiele de luptă
Pruncii-n leagăne lumina lor
Cu cuvântu-n lapte o frământă

Sece carnea mea de pe pământ
Putrezească sufletul în mine
De voi ruşina credinţa ta
Brâncovene frate Constantine

Pruncii tăi rămas-au fiii mei
La Hurezi cu o garoafă-n mână
Tot împing mormântul de pe ei
Până dau de fluturi de ţărână
Până amiroase îndelung
Ţara sfântă a făgăduinţă
Şi pe cer se-aud imaculaţi
Corul crinilor de biruinţă

Maria soţia ta de-acum
Şapte fete creşte-n văduvie
Cea mai mică-i cât un trandafir
Cea mai mare cât o păpădie

Coroniţele de aur de pe cap
S-au topit cu ceara în veşminte
Şi obrazul lor l-a-mbrobodit
Pustiimea lacrimilor sfinte

Când se ia păstorul dintre oi
Şi-i uitată în staur o spărtură
Nu rămâne zorilor de-apoi

Decât strunga ruptă-n bătătură
Straiul castităţii monahal
L-a-mbrăcat Maria credincioasă
Cum se-nchide soarele-n amurg
În cristalul sacru de pe masă

La Surpatele în ctitoria ei
Dup-amar de umilinţi prigoane
Fetele le-a-ncredinţat cântând
Să le crească focul din icoane
În văpaia plânsului priveghi
S-a născut o nouă seminţie
Din palatul devenit fanar
Ţara s-a mutat în sihăstrie

Trestioara trupului plăpând
A domniţelor voievodale
S-a pătruns de cerul altui vânt
Mai rănit în umbletele sale

După jertfă cere-se priveghi
Ca s-ajungă dincolo de stele

Aşchia stejarului atins
Cu securea sorţilor din ele

După Brâncoveanu n-a mai fost
Sceptrul ridicat la-ncoronare
Nici o frunte nu s-a mai smerit
S-o deprindă ţara cu răbdare
Mantiile purpurii însemn
Din Bizanţ pe Basarabi sfinţite
Mohorăsc poclăzile de lemn
Prefăcute-n iesle pentru vite

Peste gura zidului potir
Năvălesc urzicile bătrâne
Şi de-a dreptu-n naos la Hurezi
A pătruns urâta spurcăciune
Boii-n juguri viermuie-n grumaz
De atâta silă biciuire
Şi tot cară sângele din prunci
Şi aduc căpuşi pe cimitire

Străinia până peste cap
Cu hangerul robote în toate

Cancerul pustiei s-a întins
Şi dezgroapă fluturii-n cetate
Mai rămas-a cerul peste noi
Primăvara care o să vină
Spicele ce spânzură altoi
De miriştea fără rădăcină
Vulturul preumblă prin păduri
Zvonul răsăritului departe
Brâncoveanu a scăpat de vămi
Cu copiii dincolo de moarte

Trupul său la Sfântu Gheorghe Nou
Doarme sub o candelă de liniştire
Eu roaba Maria-a lui Dumnezeu
Pun lumina asta pomenire
Cu nădejdea că şi eu voi fi
Lângă domnul meu de oseminte
În icoana ţărnii aşteptând
Înfierea vântului fierbinte

Nu-i Patrie acolo unde nu e schit
Fără părinţi rămânem fără vatră

Ioan Alexandru

Fără cămaşa focului pe noi
Lucrează numai carnea idolatră

Se usucă ceterile în cuvânt
Zugravii veştejesc lângă lumină
Nu mai ai obrazul nimănui
Să-nroşească viţa pe colină
Urâciunea ţese în război
Nu mai cheamă crinul suferinţă
Şi mişcat pe drum de sărbători
Să sfinţească ţara-n cuviinţă

Fără Patrie suntem fără părinţi
Fără priveghi nu poate fi lucrare
Aşa cum şarpele în nevoinţi
E jertfă-ntâi şi-n urmă înălţare

(Din *Imnele Moldovei*, 1980)

BRÂNCOVEANU ESTE-N BUCUREŞTI

Brâncoveanu este-n Bucureşti
A sosit cu fiii săi de mână
Din Fanar Maria maica lor
I-a luat acum o săptămână

Şi pruncuţii pentru că-s micuţi
Şi mereu e marea în furtună
Maica lor din brad de la Hurezi
Le-a-ncropit un leagăn împreună

Iar pentru bătrânul ostenit
De atâta vreme-n pribegie
Ca să-i treacă noaptea mai uşor
L-a întins pe-o salcie pustie

Au ajuns în postul de Crăciun
Şi cântau cocoşii-ntâia oară

Ioan Alexandru

Şi să nu-i trezească pe pruncuţi
I-a lăsat pe laiţa dinafară

Şi în grabă-n ctitoria lor
Chiar acum în zori de dimineaţă
Până se deşteaptă somnul lor
I-a-nvelit cu marmoră pe faţă

Sf. Ioanichie
4 Nov 78

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVEANU

Pe stâlpi şi balustrade şi-n altar
Şi-n străni împinsă iarba tremurândă
Erau prea multe holde-n bărăgan
Foşnetul lor şi-n cer să nu pătrundă

Şi-n loc de-acant bujorul pământean
Şi busuioc şi spini şi viorele
Şi pe grumazul turmelor de oi
Din lacrimile clopotelor mele

Ştiuleţi de cucuruz abia sosiţi
Oştiri livide-n pâlcuri la răscruce
Pe mănăstiri în brâul brâncovean
I-au împletit pietrarii în ciubuce

Şi tot de Brâncoveanu s-a legat
Catapeteasma asta până-n slavă

Un deal întreg de cap e sfârtecat
Cu vii cu tot să spânzure-ntr-o navă

Şi ca să poţi pătrunde la isvor
Sunt trei spărturi în coastele de viţă
Şi mai departe urcă vâlvătăi
Până la cer mlădiţă din mlădiţă

Şi din ferestre tot el a întors
Lumina să rămână pe coline
Lăuntric să te poţi cutremura
Cât de deşerte-s cerurile-n tine

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVEANU

Cum Ţara Românească-i pe pământ
Nu-i alta între lumile creştine
Aşa spun cronicarii din străini
Când povestesc de tine, Constantine

Ca rodia întocmai s-a-nmulţit
Şi sanctuar e fiecare casă
Şi pruncii ca şi spicele de grâu
Stau cuvioşi cunună după masă

Şi amiroase-a busuioc şi-a mir
Şi în fereşti a mentă şi muşcate
Şi fetele pe dealuri în Carpaţi
Sunt în lumină încă înghiocate

Şi-ţi este milă să te-atingi şi-n vis
De-atâta nepământ şi curăţie
Iar să-şi ascundă-atâta paradis
Au pus pridvor la viţele de vie

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

HUREZI

La Hurezi mormântul este gol
Brâncoveanu n-apucă să-şi lase
Nici măcar un prunc dintre ai săi
Învelit în imne cuvioase

Toţi s-au dus degrabă dintre noi
Şi-a rămas deşartă astă groapă
Şi când vestea-n ţară li s-a-ntors
N-au mai fost morminte s-o încapă

Şi-a cuprins Carpaţii om din om
Şi la ceruri dintr-o tresărire
Cine poate umple cu pământ
Golu-acesta plin de nemurire

1 Nov 78
Sf. Cosma şi Damian
(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVEANU

Pierdut-am totul, ţară şi copii
Mi s-a luat coroană şi soţie
Şi-acum pe cai cu suliţe şi căngi
La suflet dau năvală vijelie

Ca şi cum slăvitul sanctuar
Ar fi o ultimă încercuire
Şi cum plesniră grinzile de var
Vor profana şi astă poticnire

Dar în Vlaherne clopotele trag
La praznicul sfârşitului de vară
Şi în Carpaţi păstorii se întorc
Cu turmele din munte peste ţară

Şi se tot duc din stâni şi nu mai vin
Şi rămân vântoasele în strungă

Până când de Sfântul Constantin
Urcă iar mioara cea nătângă

Desculţ într-o cămaşă dintr-un fir
Cu pruncii tăi pe uliţi bizantine
Cu capu-n braţe strămutat la cer
Te văd în veci părinte Constantine

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

HUREZI

Nu după războaie-a ctitorit
Brâncoveanu turlele spre slavă
Nu de sânge braţul s-a spălat
Ca să-ncingă brâul peste navă

Ci din tihna bucuriei lui
Din credinţa sa după dreptate
Aşeză Hurezii pe un râu
Ca o moară la eternitate

Nici-o Ană-n temelia lor
Nici-o grabă şi nici-o mânie
Mâini de prunci şi suflete de sfinţi
Au lucrat această podobie

De aceea locul este larg
Fără porţi şi zid de ocrotire
Căci priveghiul miezului de nopţi
Ţine-n ţară tainica oştire

3 Nov 78
Sf. Iosif

Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981

MARIA BRÂNCOVEANU

Se poate oare îndura mai mult
Să-ţi păstrezi făptura-ntru viaţă?
Prunci şi bărbat decapitaţi la rând
Şi muma soaţă firavă de faţă

Nici măcar nu a înnebunit
Sta-n mulţime singură-n tăcere
Până masacrul fost-a săvârşit
Şi se crăpă-n Carpaţi de înviere

Iscoadă-apoi lupoaica deveni
Trupurile să le mai apuce
Să-i poată pruncii-n lacrimi înveli
Să-i târască-n ţară de pe cruce

Lacrimi cât au fost decapitaţi
N-a vărsat un licăr dintre ele

Să-i ajungă până la Carpaţi
Să le ţină de lumânărele

Iar că drumul este foarte lung
Că pe lacrimi trebuie să-i poarte
Câte-avea ştia că nu-i ajung
Dacă nu le plânge fără moarte

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVENI

Într-o râpă joasă sub pământ
Unde satul n-a fost chip să vină
Spre răsărit unde e locul sfânt
Şi ţărâna e mai mult lumină

Vânturile-abia de mai ajung
Borasul de peste bărăgane
Brâncoveanu-a picurat în crâng
Un altar la câteva icoane

Şi-a vărsat din braţul jertfitor
O prisacă-a pus într-o grădină
Un monah cât fi-va postitor
De ceaslov şi pravili să se ţină

Dorm aici la margină de râu
Mama ta şi tatăl, Constantine

Şi ca plumbu-s boabele de grâu
De când ţara plânge după tine

De când pruncii tăi n-au mai venit
La părinţi şi moşi să se închine
De când mama lor a-ncărunţit
În exilul stingerii de sine

Turnul Brâncovenilor stingher
A-nceput ca gorunii să crească
Să strămute clopotele-n cer
Toată jertfa noastră românească

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVEANU

Să mă ierţi că iarăşi te-am chemat
În chilia vorbei, Constantine
În amurg Carpaţii când se-aprind
Mi-este dor pe Argeş după tine

Dimpreună cu pruncuţii tăi
Nu-s pe lume umbre mai frumoase
Cerul şi pământul nu-s de-ajuns
Să-i ridice-n imne cuvioase

Prinţi martiri dintre ţărani valahi
Cum s-au dus pe zările de vară
Şiroind Carpaţii-n urma lor
Bocet lin pe fluiere de ceară

Holdele erau culese clăi
Mirosea a toamnă-n bărăgane

Şi-n altarul pâinilor prinos
Pogorau ştergare pe icoane

Anul nou liturgic începea
Cu melozii imnelor divine
Şi în vii la focuri vineţii
Picurau columbe pe coline

Cât e ţara până-n tătărimi
Oameni blânzi pe dealuri şi muncele
Schituri sate turme şi păstori
Şi prisăci de aur printre ele

Şi din când în când câte un turn
Vremuit de clopotele sfinte
Şi-n chilii pe lacrime fâşii
Zugrăvesc aducerile-aminte

3 Nov 78
Sf. Iosif

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVEANU

Din vinerea cea mare şase luni
Au plâns sobor Carpaţii după tine
De când te-au tras cu patru pruncii tăi
Pe crucea ţării Sfinte Constantine

Din scaunul de voievod smerit
Împins desculţ în strai de pribegie
Cu pruncii răstigniţi în faţa ta
Te-ai strămutat de viu în veşnicie

Când barda s-a atins de gâtul tău
Ca să reteze de pe el Carpaţii
N-a-ntrezărit pe sânge rostogol
Că-ntemeiază-un neam în constelaţii

Soaţa Maria oasele gălbui
Le-a-ntors în ţară noaptea fără ştire
Şi-n ctitoria Sfântului Gheorghe Nou
S-au pus pe lucru întru nemurire

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVEANU

Pierdut-am totul şi ţară şi copii
Mi s-a luat coroană şi soţie
Şi-acum pe cai cu suliţe şi căngi
Vreau sufletul să-l ducă în robie

Ca şi cum slăvitul sanctuar
Ar fi o ultimă încercuire
Şi cum plesniră grinzile de var
Vor profana şi astă poticnire

Şi în Vlaherne clopotele trag
La praznicul sfârşitului de vară
Şi în Carpaţi păstorii se întorc
Cu turmele din munte peste ţară

Şi se duc din stâni şi nu mai vin
Şi rămân vântoasele în strungă

Până când de Sfântul Constantin
Urcă iar mioara cea nătângă

Desculţ într-o cămaşă dintr-un fir
Cu pruncii tăi pe uliţi bizantine
Cu capu-n braţe strămutat la cer
Te văd în veci părinte Constantine

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

TROIȚĂ BRÂNCOVENEASCĂ

În Bucureşti la poalele Mitropoliei
Tatăl lui Brâncoveanu a fost asasinat
Crucea de piatră pe fostul deal al viei
Şi-acum păstrează locul neuitat

Unde se întâmpla o nedreptate
Vărsări de sânge, alte silnicii
Era-mpletită crucea în cetate
Ca să absoarbă vina dintre vii

Să curăţească locul, să-l întoarcă
Iarăşi folosului izbăvitor
Din adâncul ţărnilor să toarcă
Tot ce striga la ceruri rugător

Câtă este Ţara Românească
Multe troiţele se frământ

Nu sunt puse ca să osândească
Ci s-arate locul că e sfânt

Că suferinţele de altădată
O altă suferinţă le-a înfrânt
Şi ţărâna ţării e curată
Să rodească celălalt pământ

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

SINAXAR BRÂNCOVENESC

De sărbători la mesele întinse
Brâncoveanu cu copiii lui
Ascultau cu candelele-aprinse
Întâmplări de căpătâi

Un monah citea din sinaxare
Zi de zi cuvânt duhovnicesc
Răspândit de mână şi-n tipare
Pe întreg pământul românesc:

Ce-i mai de preţ în ochii celui veşnic
Un îngere căzut se întreba?
De pe pământ la ceruri într-un sfeşnic
Prinos s-aducă pentru a-l ierta

Şi multe vremi umblat-a prin pustie
Prin ţări şi neamuri fără de folos

Pământul era plin de silnicie
Şi-arar dădeai de-un chip cuviincios

Şi cugeta mâhnit pe malul mării
Când în val o perlă-ntrezări
O scoică-a umilinţei şi răbdării
Atâta frumuseţe zămisli

Degrabă-n pumnul întraripării sale
O smulse din adânc nerăbdător
Şi străbătând prin vămi de osanale
Bătu în slăvi cu darul rugător

Credea că-i singura neprihănire
În care cerul poate odihni
Şi-l fericea curânda izbăvire
Darul vrednic i s-o socoti

Atâta doar că mai presus de fire
Mai e ceva de taină pe pământ
Să cearnă lumile mai cu deosebire
De vrea să dobândească-un crezământ

Şi s-a întors făptura întraripată
Pe-aceleaşi văi ce le ştia pustii
Şi nu vedea în lumea întunecată
Decât un spor de alte silnicii

Şi s-au scurs întunecate vremuri
Şi el pribeag din loc în loc
Scârbe l-au cuprins de te cutremuri
Văzând în toate atâta nenoroc

Dar într-o zi când totul era-n floare
În munţi necunoscuţi se rătăci
Şi-ntr-un torent ce se grăbea spre mare
Doi copilaşi jucându-se zări

În ramuri păsări îşi aduceau prinoase
Învăluite în ce aveau mai sfânt
Şi pribegeau în aer amiroase
Ajunse-aici de pe un alt pământ

Dar unul dintre prunci a fost cuprins de ape
Şi-n valurile morţii se zbătea

Şi celălalt mai mic pruncuţul de aproape
Să-l mântuie pe urme-i cobora

Şi s-a-ntâmplat ca tocmai el să moară
Pe când pe celălalt îl izbăvi
Şi-n îngerul căzut întâia oară
Iubirea fără moarte încolţi

Şi năvăli ca să cuprindă-n braţe
Comoara-n ochii lui cea mai presus
Inima pruncuţului măreaţă
Încă fremătândul crin răpus

Zbura spre cer străpuns de bucurie
Cu altarul pruncului în pumni
Şi simţea cum lacrimile-nvie
Stelele în urma lor columni

Şi-aproape-i părea rău să se despartă
De inima-i ce devenise-a lui
Şi când lovi cu aripile-n poartă
Era de mult deschisă pruncului

Dar glasul slăvilor nestrăbătute
Primind ofranda îi rostiră drept
Mai sunt comori de tine neştiute
Întoarce-te şi eu am să aştept

Mai tăinuie pământul o comoară
Ce luminează cerurile mult
Cine-o găseşte nu e dat să moară
Aşa-ndemnară vocile tumult

Şi s-a întors făptura-naripată
Şi de-un somn de veacuri s-a cuprins
Şi când porunca o simţi uitată
De râvna ascultării s-a aprins

Şi străbătu popoare şi morminte
Răul se-nteţise pe pământ
Frate-şi vindea pe soră, şi părinte
Intra cu necuratu-n legământ

Şi multe alte scârnăvii barbare
Împuţinau norod lângă norod

Se-ncuibau paianjenii în soare
Şi şoarecii în cel din urmă rod

Cât rătăcit-a fără să mai ştie
În întristarea cea mai fără grai
Într-o noapte când veghea-n pustie
Aproape de ruinele din rai

Sub bolta rece şi scânteietoare
Când cerul se vărsa spre răsărit
Zări-n deşert o umbră mişcătoare
De-o barbă vâlvătaie biciuit

Şi la lumina lunii tremurânde
Când Orionu-n slavă se înteţi
Din peşterile ochilor afunde
Izvorul lacrimilor izbucni

Plâns de căinţă şi de fericire
Grăunţe mari de foc în rostogol
Mânca pustia întru înflorire
Din Adamul răstignit şi gol

Acesta e izvorul fără moarte
Cel mai de preţ în cer şi pe pământ
Numai să-ndure inima să-l poarte
Măcar în vis la Cel ce Sunt

Şi-a îndrăznit aripa să şi-o-nmoaie
În acest râu de foc izbăvitor
Şi s-a aprins columba vâlvătaie
Şi-n loc de înger licări izvor

În apele dintâi se oglindiră
Întâiul om, dumnezeiesc la chip
Apoi pustiile se-nlănţuiră
Şi-i înghiţiră urmele-n nisip

Dar lacrimile înteţite-n geană
Înger către ceruri le răpi
Şi pământul deveni icoană
Înger şi om să-l poată locui.

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVEANU LA SÂMBĂTA

C-un pruncuţ în spate într-o iarnă grea
Şi cu ceilalţi mai mici de mână
Cu-mbrobodită-n negru soaţa mea
Venit-am la duhovnica fântână

Brâncoveanu a jertfit aici
Când Ardealul era scuipat în gură
Şcoală de zugravi şi grămătici
Să-ntreţină auru-n scriptură

În straiţă cu o prescură-n ştergar
Şi busuiocul sfânt pentru icoană
Astfel păşit-am noi în ianuarie
În această vatră brâncoveană

În pridvorul nins de lumânări
Ce se mistuiau în fapt de seară

Am străpuns vecernia-n cântări
Când lumina lină intonară

Mai ales în fiece amurg
Transparenţă-i muntele, membrană
Să se-audă pân’ la Câmpulung
Clopotul din ţară transilvană

Dincolo şi dincoace-n Carpaţi
E aceeaşi albă mănăstire
Mai ales de veghe suntem fraţi
Ortodocşi de latinească fire

Câte râuri munţii îi străbat
Tot atâtea schituri picurate
Să se ştie fiecare sat
Mai aproape, de eternitate

Unde-s mai domoale trecători
Şi isvoarele-n rostogolire
Basarabii dăruiră mori
Şi la ceruri câte-o mănăstire

Astfel ocupat-am pe pământ
Locurile cele mai senine
Nu e deal să nu ne fie sfânt
Să n-aducă-a stingere de sine

N-avem multe semne în Carpaţi
Cele mai lumeşti se ruinară
Dar rămas-a dragostea de fraţi
Sub aceeaşi cruce milenară

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

PRIDVORUL BRÂNCOVENESC

Mănăstirilor de mai nainte
Brâncoveanu le-a-ncropit pridvor
Erau prea multe-n ţară oseminte
Să nu strângă din mireasma lor

Să nu tragă-n racle-ndurătoare
Ce se adeverise că-i mai sfânt
La icoane-n blândele pridvoare
Ca-ntr-un fel de celălalt pământ

Astfel înţeles-a să se-ntindă
Neamul meu un pas înspre apus
Candela cât poate să cuprindă
Fără din altar să se fi dus

Pe cât înafară se-mpuţină
Pe atât lăuntric am crescut
Lumina devenit-a lină
În prea strâmta candelă de lut

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

OPȚIUNEA LUI BRÂNCOVEANU

Un stejar dacă e retezat
Nu mai prinde grabnic rădăcină
Din credinţă-un om decapitat
Lasă-n urmă-o ţară de lumină

Brâncoveanu-abia a început
Cu adevărat să vieţuiască
După ce-n strâmtoarea ăstui lut
Năvălit-a focul să-l cunoască

Era om şi el cum suntem toţi
Pătimaşi şi înclinaţi spre rele
Şi de-om fi găsiţi numai ca hoţi
Încă-i locul nostru printre stele

Una e să mori neaşteptat
Otrăvit sau printr-o viclenie

Sunt eroi în fiecare sat
Din poruncă-mpinşi la veşnicie

Unii sunt ucişi în aşternut
Alţii-n cortul lor de priveghere
Dar să mori pentru că ai crezut
Că-n credinţă este înviere

Să nu-ţi fie teamă pe pământ
Că nu va rămâne nici o urmă
Chiar de tu şi tot ce ai mai sfânt
Sub securea gâdelui se curmă

Un pruncuţ adus-a Abraham
Ca pe-un miel ofrandă din credinţă
Brâncoveanu patru şi un neam
Spânzuraţi pe munţi de suferinţă

Ca şi Iov primit-am înapoi
Tot ce-am dat din bună învoire
Şi Carpaţii dacă-s plini de noi
E c-avem un ţap de ispăşire

Ioan Alexandru

Dacă suntem mai senini de-atunci
Şi ne merge şi la greu mai bine
Dacă ţara s-a umplut de prunci
E Păstorul bun care ne ţine

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BIBLIOTECA DE LA HUREZI

Pentru întregul Orient creştin
Din Carpaţi până la Marea Moartă
Ţara lui Brâncoveanu Constantin
Era slăvită poartă

La Hurezi cele mai bune cărţi
Din sfinţi părinţi şi dogmă şi ştiinţă
Şi starea lumii-nchipuită în hărţi
Cum propăşesc popoare prin credinţă

Şi vite de prăsilă cum se cresc
Şi se aruncă poduri peste ape
Şi cum albinele se vămuiesc
Fără ca-n flăcări să se mai îngroape

Biblioteca era la Hurezi
Intrai aici ca în eternitate

Şi puteai ieşind să vezi
Sofia sfântă întrupată-n toate.

Canoane multe strâmte prejmuiau
Pe luminatul domn de omenie
La porţi cu caii nechezeau
Să prefacă în grajd o-mpărăţie

Şi călări intrat-au în altar
Profanând odoare şi morminte
Şi dădură foc în făurar
La icoane şi scripture sfinte

Din biblioteca sfântă au mai rămas
În cenuşa încă fumegândă
Cotoarele scripturilor fără de glas
Barbarilor de-a pururea osândă

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

IMNUL LUI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

Brâncoveanu nu s-a temut de moarte
Şi de aceea e nemuritor
Şi neamul meu tot creşte mai departe
Şi-n urmă tot rămâne jertfitor

Unsprezece prunci i s-au născut
Patru-s feciori şapte-s fecioare
Mulţi ca el pământul n-a văzut
Mai ales în zi de sărbătoare

Când păşeau convoi murmurător
La Hurezi în strai de rugăciune
Fumega pământu-n urma lor
Mirosind a smirnă pe tăciune

Bunătatea domnului s-a-ntins
Din Ardeal până la Marea Moartă

Şi-n ardoarea candelei aprins
Aurul luminii se deşartă

Bărăganu-i cotropit de grâu
Dealurile de livezi şi poame
Şi străvezi în baltă şi părâu
Clopoţeii mânjilor în coame

Şi muierile de sub bărbaţi
Nu se sting până e dat să prindă
Frumuseţea celorlalţi Carpaţi
În pruncuţul nopţii de colindă

Până ţara iarăşi s-a umplut
De-amiros de prunci şi-alegănare
De la Jii şi până peste Prut
Nu încap valahii-n sanctuare

Brâncoveanu încropi pridvor
Şi zugravii grabnic în afară
Au întins altarul umblător
Să se poată-mpărtăşi o ţară

Viile pătrund până-n păduri
În amurg când umbrele se-ngână
Să se-nmoaie cerbii în călduri
Cănd bufnesc coroanele în lună

Şi în stâncă unde nu e loc
În prăpastie şi surpătură
Să se-abată cerul cu noroc
Murmură un pustnic din scriptură

Cu un strop de schit în jurul lui
Şi sub munte cu o mănăstire
Să nu facă umbră nimănui
N-are drept să iasă din iubire

Dintr-un astfel de aşezământ
Fost-ai smuls în Săptămâna mare
Să te lepezi de pământul sfânt
De Hurezi şi alte sanctuare

Unde domnii-apar mai râvnitori
Mai smeriţi şi slujitori din fire

Relele-ndrăznesc în jurul lor
Să îi lase fără moştenire

Dacă frica ţi-ar fi fost stăpân
Ea găsea o cale de scăpare
De-acest neam te lepădai bătrân
Să te-arunce-apoi la remuşcare

Dar acum în paradis petreci
În această ţară românească
Şi cât fi-va neamul meu în veci
Tot mai fi-va cine să-l sfinţească

Căci avem la ceruri un temei
Patru prunci cu tatăl lor de mână
Pentru că moartea s-a temut de ei
Teama de moarte nu este română

Şi-avem drept şi-avem curaj deplin
Să trăim ca ei în libertate
Iio Brâncoveanu Constantin
Efigie în eternitate

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

EPITAF

Brâncoveanu doarme-n Bucureşti
Cu pruncuţii săi lângă soţie
Două veacuri bune au trecut
Şi ţărâna singură îi ştie

N-au lăsat pe piatra de mormânt
Nici o urmă care să-i trezească
Să nu-i strige nimeni din pământ
Să nu-i strice furii şi vădească

Numai candela deasupra lor
Sâmburul de sânge şi lumină
E-nsemnat în coastă prin ulcior
Cu sămânţa noastră Constantină

Ioan Alexandru

Candelele pururea la noi
Mai presus de vremuri spânzurate
Căci în loc de aur şi oloi
Beau din jertfă în eternitate

(Din *Imnele Ţării Româneşti*, 1981)

BRÂNCOVEANU

Brâncoveanu s-a consultat cu înţelepţii vremii
Asupra morţii cât mai precis
Cu trup cu tot de este înviere
Sau numai duh te-ntorci în paradis

El ştia cu fiecare os în parte
Oricât ar fi în trup de nimicit
Că făptura-ntreagă-i fără moarte
Că-nvierii-i cosmosul menit

Numai teama să nu te pătrundă
Să nu te lepezi de Cuvânt
Şi Lumina milei tremurândă
Fecunda-va celălalt pământ.

(Din *Imnele Iubirii*, 1984)

IUBIREA LUI BRÂNCOVEANU

Las pe pământ cetăţi şi catedrale
Dar cerurile-n ce mă vor primi
Să nu vin la Tine cu mâinile goale
Îngăduie-mi cu pruncii-a mă jertfi

Va curge sângele sfinţind a mea lucrare
Va închega tot ce am sfinţit
Acoperişele de plumb ocrotitoare
Vor nimba un neam fără sfârşit

La Hurezi când pus-am temelie
Din pronaos am început-o de la mormânt
Locul spre slăvi să-ajungă ctitorie
Îi mai lipsea o jertfă pe pământ

(Din *Imnele Iubirii*, 1984)

SCHIT BRÂNCOVENESC

Întocmai svâcnet trebuie cuprins
Şi zăvorât lăuntric şi-nafară
Nainte focul de-a se fi răcit
Să îi jupoi suflarea de pe nară

Astfel în mlaştini spânzură pe stânci
Capcanele acestea peste clipă
Şi sângeră prin strâmtele fereşti
Cum s-a zbătut lumina din aripă.

(Din *Imnele Iubirii*, 1984)

BRÂNCOVEANU

Pomul vieţii păzit de flăcări vâlvătoare
Nu poţi pătrunde de n-ai trecut prin scrum
Legaţi de ruguri zvârliţi de vii în cuptoare
Îşi taie într-acolo pe sângele lor drum

Sfârtecaţi de fiare la circuri şi ospeţe
Zdrobiţi ca grâu sub pietrele de mori
N-au fost pe lume îndeajuns pieţe
Să fie defăimaţi de hulitori

Cu patru prunci în zori de sărbătoare
Desculţ păşeşte Brâncoveanul Sfânt
Ascuţişul sabiei scânteietoare
Doboară-n ţară celălalt pământ.

(Din *Imnele Putnei*, 1985)

ORATORIUL LUI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU ŞI AL FIILOR SĂI

lui Gheorghe Dedicescu

De atâtea ori am petrecut Paştele împreună în ţară
Săptămâna patimilor era de mărturisire şi privegheri
În Joia Mare după liturghie spălam picioarele eu la slujile
Mele într-o copăioară şi ne îmbrăţişam unii pe alţii în
Sfinte tăceri; căci ne pregăteam pentru vinerea crucii
Cea mai grea zi de peste an
Şi postul negru cum multora-i prilej de ispită
Să nu cădem în capcana lepădării ne-mpărtăşeam
Era vinerea mută ziua când limba lipită de
Cerul gurii ca în exil o petreceam fără un singur
Cuvânt şi vitele posteau şi câini la stâni şi fântâna
Neîncepută murmura şi pruncii rupţi de la sân
Când răsăreau stelele şi pătrundea întunericul

Schiturile toate şi bazilicele ţării
Şi faţa de masă din cel din urmă cătun Erau de
Prohod zăbrelite şi straiele de diacon şi la steagul
Patriei şi primele din cozile fetelor cernite
Când începea tânguirea întregului cosmos
Noi eram numai, glasurile noastre domolite
Primăvară dulce Fiul meu pe cruce
Mamele Valahiei străpunse de jale
Cu lumânările în mâini înconjurând
Bisericuţe de lemn cât nişte sicrie
Pe sate în munţi, cât să-ncapă o liturghie
O raclă cu bruma de moaşte nestemate
Din Bizanţ cumpărate pe aur scump
De la nohaiul ce le neguţătorea pe ascuns
Ioanii şi Paraschivele decapitaţi în sângele
Pruncilor noştri cu sfinţenie au pătruns.
Către miezul nopţii Prohodul era pe sfârşite
Toate ţintirimele pământului ca cerul-nstelat
De lumânările înmugurite

Eram la Hurez în ctitoria cea nouă într-o astfel de noapte
De priveghere pruncii mai mici în stranele de

Lemn adormiră când începură toaca împrejur
Clopotele-n turn
Să spargă tăcerea
Ce fericire într-o astfel de săptămână să fii
Învrednicit de suferinţă, să fii cinstit cu
Sudoarea de sânge cu braţele sfârtecate pe lemn
Câtă poate fi ispăşire în omeneasca durere
Jertfele de animale erau slabe abia dacă puteau
Să amâne şi invoce ispăşirea încă necunoscută
Apoi cele omeneşti mai în tărie dar numai pentru
Cel anume atins de vinovăţie era curăţat dar
Nu vindecat din păcate şi moarte nu era
Cu putinţă ieşire. Până Mielul în carne şi oase
Fără prihană Agnus Dei se încărcă de moartea
Şi datoriile noastre. Ars de viu din iubire
Străpuns în braţe şi coastă

Au devenit de prisos suferinţele de atunci?
Orice suferinţă de sine pentru alţii este nelucrătoare
De nu-i o prelungire a Lui încă însângerare,
În ranele mele. De ciumă se pot încă munţii
Curăţa şi de lepră cuvioasele stele

Astfel cugetam lângă propriul meu mormânt la Hurez
Cu pruncii mei într-o noapte de Vinerea Mare
Acum sunt iată prins în corabia asta copârşeu
Spre Ierusalim purtat spre Sinai? Cu pruncii legaţi
Lunec printre ruinele Imperiului Sf. Constantin
Acolo-s Balcanii tracilor de la Târnovo
Ioniţă şi Asan din seminţia noastră Sciţia Minor
A Sfântului Andrei. Episcopatul dintâi de la Tomis
Zotic Atal Kamasis şi Filip Alexandru şi Bretanium

De vom fi scoborâţi sub Bosfor la Edicule
Şi acesta-i întâiul semn că suntem pe drumul crucii
Porniţi, că suntem în drumul celei dintâi valahe
Cruciade. Cu mormântul în spate rămas în Carpaţi
Către golul sfântului mormânt. Pregătiţi-vă fiilor
Să fim demni căci vom intra triumfal prin
Marele portal al Imperatorului roman
Constantin. Ştiţi voi că ne tragem noi
Urmaşii lui suntem din oasele Romei
Şi tu Constantine întâiul meu născut.
Podoaba bătrâneţelor mele şi tu Ştefan

Încoronatul meu, tu demult porţi nume
De sfânt martir cel ce văzut-a întâi
Pe domnul în slavă de-a dreapta Părintelui
Ceresc. Tu Radu roditor vei fi ca rodia
Din Grădinile Ghetsemani; dar nu vreau
Să-l trezesc pe Mateiaş lăsaţi-l să doarmă
În poala mea cât îi va place lui. Nu treziţi iubirea
Cât vrea ea să nu se trezească, pruncuţul tatii,
Feciorașul meu cel mai mic, prâslea nu-l
Dă tata pe el de-ar veni toată slava
Lumii acesteia cu stelele lor să-l peţească.
Corabia asta de Vinerea Mare n-am urcat-o
Noi oare de demult de când Carpaţii fost-au
Atinşi de îndurare şi din peşteri ieşit-am
Şi ne-am numit creştini. Suntem în ea de la potop
Încoace toate neamurile acestui pământ, nava corabie
Eclesia copârşeul de lemn pe sate, în drum spre
Patrie Eternitate
Trebuie să ne pregătim de Paşti fiii mei,
Întâiele noastre Paşti departe de casă,
Departe de mirosul brazilor, de smirna din
Cădelniţele noastre străbune. Ce bine că ne-au

Luat din vreme la drum în Vinerea Mare. Ce putea
Fi pentru noi mai de cinste decât când Crucea
Uriaşă de lemn pe umerele Lui s-a fost
Înălţat să fim şi noi dezbrăcaţi de velinţi
Batjocoriţi, doar firmanul negru, scuipatul
În gură al tuiului asiat, întocmea în ceasurile
După Scriptură. Ce fericire să fim şi noi
Cuprinşi în convoiul sacru în ritmul
Cosmic unic în uriaşul noian al harului
Ce se revarsă. Că nu am fost ocoliţi că
Acum nu suntem noi în convoi Mulţimea
Mută sau diaconală adică slujitoare ce răspunde,
Suntem însuşi răspunsul. Nu suntem acolo
Ghemotoace în beznă purtând lumânări,
Suntem însăşi arderea, jertfă de sine, suntem
Chemaţi noi astăzi şi mai în fruntea
Roiului de albine.
Doar de demult am vroit să venim să
Fim şi noi poftiţi mai aproape, să fim
Despovăraţi de iernile de pe noi Extra Muros
Azvârliţi hulii cosmice afară din cetate
Unde gunoaiele lumii se strâng hoiturile

Putrezite, unde veghează şacali şi vulturii
De stârv şi demonii şi alte neadormite
În focul cel mare în groaza fără
Afund în adâncul Şeolului de unde numai
Unul fost-a să spânzure pe veci, să nu
Mă cufund.
Să nu vă fie teamă că am pleca
Undeva atât de departe, să nu ne mai
Putem întoarce înapoi. Nu mai există moarte
De două milenii, nu se mai poate muri pentru
Veşnicie ori unde ai fi dus, spânzurat, sugrumat.
E numai pentru o vreme pentru o clipă
De bucurie. De altfel cămăşii albe
Desculţ vedeţi încep pe umerile,
Noastre să fluture imaculate
Vom fi scoşi la fiare curând să ne
Mestece fiii mei pe săturate. Să ne
Zdrobească în petroaiele măselelor,
De moară leii asiei hămesiţi, să
Devenim pâine bună orfanilor şi văduvelor
Din ţară din Valahia noastră în care ne-om
Întoarce fiii mei chiar mâine pe frângerea

Fărămiturilor de pâine.
O fiii mei cât mi-ar fi plăcut
Să nu vorbesc acest ceas această cale
Sfântă să n-o desferec în grai desluşit
Căci este taina de nuntă. Doar nunta
Ne stă-n faţă. Ştiţi bine când clopotele
De la prohod în urmă se strâng, se stârneşte
Hora clinchetelor cereşti a stelelor
Cerurilor de dimineaţă,
Şi bobotele steagului de nuntă
Desfăşurate în vânt spânzură peste ape
La mireasa pământ
Acum e sigur fiii mei că suntem pe
Drumul cel bun către cetatea Rusalimului,
Şi-n trei zile vom ajunge negreşit
Nu se poate drum mai lung oricât am ocoli
Oricât am întârzia opriţi de furtună
De cutremure de catastrofe neaşteptate
Din Vinerea Mare pornit în trei zile
Trebuie să ajung la golul mormântului
În cetate. De-am fi pornit sub altă
Zodie în alte bătrâne eone

Poate întârziam în piramide câteva
Milenii sau în scripte
Printre lighioane sau în porcii
Gadarei găseam în roşcoave,
Pe copitele cailor magilor alte
Ruginite potcoave, dar acum
Suntem precis pe un drum foarte drept
Şi scurt şi pe căi statornice de
Diamant nu numai trupul dus ci şi duhul de
Valurile acestea galopante
Unde-am ajuns suntem laolaltă împreună
Goliciunea peşterii nu în
Cavernele părăsite răsună,
Bronzul în limba clopotului
Strămută cântarea în el în ceruri
Zăvorâtă.
Să ne pregătim fiii mei de intrare
Nu de întoarcerea prin subpământenele Edicule
Fără putere jupuiţi de vii decapitaţi
Peste trei zile învierea.
Doar suntem în Vinerea patimilor fiii mei
Smulşi în vremea postului celui mare

Tessaracoste megale
Iar cereştilor este exclus să lucreze cu oarbă-
Ntâmplare. Am fost atinşi de milă, e Mila
Peste noi cea de sfinţi cu lacrimi de
Sânge râvnită Evrica uriaşul dor
Pământenilor comoara comorilor nepreţuită
Fructul ei miraculos pe buzele noastre
Atins să le-npurpure
Îmbucaţi fiii mei pădureţi să dobândească
Patria aure Vă vor primi coconii mei
La grinda lor în veci de veci neadormite
Ca sfinţi în mormintele altoite
Să nu vă temeţi de cei ce au îngăduinţă
Trupurile voastre să vi le zdrobească
Dar de suflet să se atingă nu le stă-n putinţă.
Învăţăturii noastre fiii mei i se dă acum prilej de
Adeverire, să nu cădem din iubire
Să întrezărim în dragostea Lui singura fericire
E miezul nopţii în sfânta Sofia columba învie
Herubii de foc îi vedeţi fiii mei pe şase aripe
S-alunge frica încep să se-nfiripe
Să facă loc în inimile noastre de ţărână grele

Iubirii de foc ce-nvârte sori şi stele.
În sângele nostru să fie spălate păcatele noastre
Şi ale seminţiei ce-o purtăm în mădulare
Şi ne poartă în mantia sa smerită
Fiece jertfă are putere ispăşitoare
Cu jertfa supremă-mpletită.
Şarpele de aramă vindecă o pustie de vipere
Otrăvite. E prea frumos acest pământ cu oameni
De omenie. Ce sunt gata să se-ngroape de vii
La un semn pentru basaraba moşie
Ni se dă prilej acum să se sfinţească ostenelele lor
Milenare. Evlavia lor se vede că a aflat ascultare.
Şi am fost noi se pare buni de victimă
Ţapii de ispăşire ai nimăruia
Cârlanii de junghiere-ncâlciţi cu coarnele-n hăţiş
Pe muntele Aleluia
Nu că suntem mai buni decât alţii doar
Poate a-nţelege, să poată mila de mulţi
Să se lege.
Poate pentru că-i osândă asupra noastră
Dinspre lume fără ieşire,
Să i se dea prilej acum de ispăşire.

Lanţurile fărădelegilor uriaşe
Îngreuie corabia s-o cufunde
Din neştiinţă făcute păcatele se prefac în
Grozave osânde
Numele cel bun ce-l avurăm în ochii
Unei lumi iată-l devine hulă.
Şi-i îngăduit să-şi verse toţi asupra noastră
Mânia nesătulă. Nelegiuirile tuturor făptuite
Pe-ascuns asupra noastră la vedere
Cu bubatul negru pe Iov şi n-avem nici un răspuns
Pe buzele picurate de fiere
Ce n-au răzbit şi îndrăznit scârba sa.
Fiecare să şi-o vădească pe lemn s-o strămute
Pe cât noi o purtăm se deşartă din ei cu puroaiele
Neştiute
Când porneşte puhoiul gardurile se rup
Şi zăgazurile şi nămoalele fertile
Cu labe greoaie însămânţând prin urechea acului
Furişază cămile
Nu uns moşul meu Neagoe nici măcar slugă
Nevrednică se socotea ci păcătosul cel mai din urmă
Ca basarabi fiii mei moartea noastră.

Rânduiala asta o adeveresc, nu o curmă.
Am lăsat să se încarce pământul de o rodnicie
Prea-statornică ce nu se mai trece
De s-ar prăbuşi munţii peste noi la ceruri inima
Noastră vultureşte petrece.
Unde sunt doi sau trei laolaltă să nu le fie
Vieţuirea stearpă, să nu cadă-n înfricoşare scăzută
Moalele capului pe piatra adormit l-am lăsat uns
În zori de la candela nevăzută.
Vremea împărţită pe ceasuri de cele şapte laude
Întreruptă în fiecare vatră,
Să putem smulge din vrăji din stăpânirea duhurilor
Belzebute peşterea limbilor idolatră,
Mierea Logosului alaiul Mirelui zumzetele roiuri
Cartea de foc Scripturile Prooroceşti revelaţia sfântă
Acest bolid uriaş, acest soare fără apus în
Graiul valahilor ciobani şi ţărani în toate
Bordeiele şi culele în covecioarele munţilor
Cu pâinea pruncilor se frământă.
Eu am fost ispravnicul eu am împărţit-o fiii mei
În fiece cătun în cea mai stearpă stâncă
Am azvârlit ancora peştelui Ihtys

Căci Râvna casei tale şi pe noi de vii ne
Mănâncă.
Ne-a ajuns în sfârşit şi pe noi boala cea mai
Mistuitoare, fără leac, sacra bolire
Putem paşte în amănunt păşunile Logosului
Spânzurate pe munţii ispăşire.
Masa poate fi întinsă la fiece răscruce
Sub stejarul cu umbra deasă
Când prin colbul drumului se strecor umbrele
Troiţei însămânţând sterpiciunea cuvioasă
C-am zărit leacul lemnul izbăvitor în
Amărăciunea apelor puhabe mătrăţioase
Să aibă unde oştirile înnămoli norul lăcustelor
Scăpat din piramide prin case
C-am pus botniţă vorbelor căpestre de aur
Peste sălbăticia frunţii
Ne-or prohodi din când în când şi pe noi
Sub luceafăr pe fluierile stânelor munţii
Acest copârşeu racla lada de acum
Doldora cu zestrea cea mai sfântă
Scoborâtă prin acoperiş ca pe olog
În cea mai săracă încăpere de nuntă

Să nu mai fie prilej de bocete demonii groşi
Sălăşuiţi în prunci leghioane
Să poată fi izgoniţi în
Turma de râmători pustiind bărăgane
Am adus Cartea, graiul de foc în sângele
Limbii române. Vuiete de ocean să-i zbuciume
Mălurile rănilor din mâne
C-am implântat altoiul în cea mai sălbatică
Surpătură, că n-am lăsat în codri măreţi
Nici un măr pădureţ neatins de zguduitură
Că am vârât sub grinda caselor cea
Mai fragilă; moartea
Să poată sări ţăndări la rai când va
Fi cercetată de milă.
Aceste brazde în şes unse numai de rugina plugului
Să legene în coarne de boi holdele din icoane
Până acum jertfa vărsată numai pământul uscat s-o strângă
N-avem troci de bronz de clopote în turle într-o dungă
Tiparul pur potirul întreagă s-o străpungă
Nainte malul de-a-l nărui subteranele prohotişuri
S-o limpezească-n uşi s-o zvânte-n cântări
De pe secetoase podişuri

Să fie răstălmăcită, trasă într-o altă vlagă
A dezbinărilor demonizate din fire
În jurul vulturelui şarpele inel zădărnicea ieşirea
Din veşnica revenire
Acum firului de nisip, pietricelei din praştie
Din creierul munţilor rana din coroana uscată
Pe căpăţâna fiecărui cuvânt varsă palori de nestemată
Din cine mai poate din zarea ochiului ei ucis să piardă
Gheţarii veşnici din inimă au început să ardă
Îmbarcaţi din nou osândiţi pe aceiaşi vulcani
De noroaie. Au purtat şi ei voievodal pe
Frunţile lor câteva cucui şi buboaie
Dar s-au atins vulturii cu pliscul
De vârfurile lor strălucite
Şi le-au pierit avântul ca râia de pe vite
Doar nu-i coaja de nucă din mituri şi artă
Corabie postită
Dar e noaptea nopţilor când crucea
Spânzură de agonie sfinţită
Nu apele ne duc lunecăm pe papirusuri
Pe pielea jupuită de pe o seminţie
Nu behăit de turme petrecu-ne Liturghie

Miezonoptica toaca de lemn să nu se audă
La stâne cine înfrânge
Când îngerul se ia la
Trântă cu fiarele din sânge
Nu plecăm ca şi pielea de pe-o carne ucisă
Surprins de jertfă ţapul pustia s-o dezlege
Rămasă moartă pe oasele betege
Ia-ţi pruncul unicul pe care îl iubeşti şi mi-l adă mie
Pe muntele ce ţi-l voi arăta jertfă vie.
Dar eu am patru nu se poate să mi-i ceri pe toţi
Într-o singură noapte deodată
Se vede că nu-ţi sunt eu deajuns ci seminţia mea toată
Asta să-nsemne înţeleg abia acum lepădare de sine
Nu numai tu singur
Ci tot ce-ţi aparţine
Ocolul pustiu, cea din urmă suflare stârpită
Cu iarbă cu tot cu câinele din şopron
Şi fântâna otrăvită
Şi paiele din aşternut date focului şi parii
De la şanţuri şi crucea de la poartă
Şi şoarecii din susii şi mirosul de slană
Şi cel din urmă hârb cu toartă

Şi numele bun smuls cu cleştele din fiece
Ureche şi gură cuvioasă, Şi cel de hulă degrabă zvârlit printre
Firămiturile de sub masă,
Să piară pe veci ghiaurul ca fătul smuls
Dinainte de vreme din fătătoare
Şi câte fete a avut să se moleşească sub noi în serai de
Fecioare
Numai aşa semiluna sta-va cu coarnele de berbec otrăvite
Înfipte în soare
Dar ei, iartă-le nu ştiu ce fac, au luat
De-a binelea aminte că ţara-n urma noastră-i
Podită numai cu lacrimi şi oseminte
Pe care le poţi împrăştia cu plugul
Sau să le-nghită-n cenuşă jugul
Şi să semeni altele peste ruine cum sunt
Obiceiile peste milenii neschimbate
De robii din exil înjunghiaţi, babiloanele înălţate
Neştiinţa lor numai de-o voi lăsa cumva
De ura mea fecundată, Nu ne vom mai putea întoarce
Acasă vreodată. Suliţele geamiilor de
Ura lor otrăvite Aş adăuga în vârf diamant
Să-mi poată fi cărările hârbuite

Dă-mi putere Doamne, o picătură pe aceste buze bătrâne şi străine
Amestecă-n sudoarea frunţii mele răcoarea rănilor tale depline
Când vor porni şuvoi să se reverse din potirul inimii strâmte
Izvorul milei Tale în adânc să-l frământe,
Să nu se amestece din orgoliu în unde
Pe cât iubirea s-a sălăşluit frica nu mai poate pătrunde
Nu mă cruţa unde molia şi rugina-i îngăduit să mă atace
Îţi cer gard în jurul omidei până fluturul se desface
Când laşi spărturi suliţa în tihnă să mă lovească
Durerea mea într-a Ta să asurzească
Să se audă ca-n teasc nu zdrobirea, curgerea lină
A uleiului mătăsos din zbârcită măslină
Cu fiii mei zvârlit în tocitoarea asta nesătulă
Lasă-ne să fim storşi de cea mai din urmă picătură de hulă
Să rămână numai iubire uleiul de rană
Până ce mila Ta ne va deosebi de prihană
Cum se aleg hoaspele de foc mistuite pe grâne
Când din pustie se-ntorc vântoasele pe ariile araune
Şi plugurile-s spintecate şi boii din juguri cu securile
Junghiaţi pe jertfelnice sfinte,
Căci sicriul legii pribeag începe să macine osăminte
Şi nouă de-acuma pâinea pustiei îngăduită

De când în saci de grâu-i-o cupă tăinuită
Şi foametea nu se mai poate-ascunde
De faţa Pânii Fiului niciunde.

II

Se aud privighetorile au început pe baltă la
Mogoşoaia păsările să se întoarcă la vechile cuiburi
Peste gârle se refac podurile să poarte carele şi pluguri
Se fierb ouăle în zeamă de coajă de arin se-ncondeiază
Cu vopsele din Levant Se văruiesc casele, se schimbă
Puful din perne şi paiele din sărmanele paturi
Pruncii rămaşi cu râie în pielea goală seara la lampă
Sunt stropiţi cu leşie. Ţara se curăţă, iarna s-a dus
Varsă-amiros viţa de vie
Se scot din poclăzi catrinţele de sărbători
Şi steagul de nuntă Până la Rusalii ceru-i deschis
Sora natură zi şi noapte cuvântă. Se sfinţeşte
Văzduhul şi apele şi dau în muguri crengile cele mai
Şterse şi pe morminte iarba se-ndeasă
Şi mânjii-n zori clatină pământul din copite
Ies turmele din staure trase de zbieretele mieilor

Ca de-o oştire de îngeri Azi acum oaia
Cu foarfeca este sfârtecată-n urechi să sângeri
Se scot clopoţeii astupaţi şi unşi cu
Seu peste iarnă să nu se-mpustie
Se spânzură de grumazul turmelor
Până înnoda-vor dealurile acestui pământ
În hora stelelor liturghie.
Cu hârburi ies fetele-n zori îmbrobodite
În mohorâte veşminte
Cu tămâia înteţită-n jar să deştepte între
Morţi aducerile-aminte
Memoria viitorului căci într-acolo curg
Scâncesc pruncii-n somn, urlă
Praporii bobotind în
Podind pustia cu oasele de prooroci
Şi cu feştile fumegând în zdrobitele mâne
Memoria nu-i în trecut împlântată
Par în flăcări încremenit lângă sângerarea-
N sudori a viţei s-o zvânte
Ci năvod printre stele pe nouri fulgere
Culegând trăsnetele-n clopote să le-mplânte
Memoria lumii de miliarde de ani nu spre

Fostele ci spre cele ce venit-au şi vin
Maranatha spre fântâna plină de har
A mormântului gol se tot cufundă spânzurată
De lanţuri găleata. Auritele picături
Ce tot scapă printre osemintele degetelor
Rugătoare Amestecând în unde
Ardoarea de pe jarul de ieri frigând
Peştele în zori la mal cu cereştile
Fulguitoare
Cumpenele lumilor scârţâitoare
Bătrâne strămută
Suspinul apelor de jos în agonia
Rănilor din mâne.
Aceeaşi râpă aceeaşi prăpastie de trecut
Acelaşi hău de sorbit Paienjenişul
Punţii de diamant pârtia harului
Se întinde să am curajul să mă apuc
Să ies pe valuri din trunchiul navei
Zbuciumat către miezul de nopţi
Pe urmele focului ce se mistuie
Pe cât de iubire în mâne se-aprinde.
Sunt liber să ies din chibot, omida din

Hrisalidă aripele mă dor în copârşeul
Prea strâmt. Mana viermuie după o zi în pustia toridă
Acum trebuie să ies când mi se întinde
Învârtoşată funie prin urechea acului
Mărilor înroşite. Între nările cailor
Aţâţaţi de viesparele piramidelor
Şi coaja ouălor de vipere în sângele
Mielului dezotrăvite.
Pustnicii Carpaţilor nu dorm în noaptea asta
În cojoace cu urşii şi privighetoarea
La pândă Prin voalul lacrimei
Să poată întrezări nava cu noi
Încotro se cufundă. Lâna
De aur în botniţa vâslelor
De nu se încioată din labirintul
Păgân să nu mai putem ieşi niciodată
Căţeii pământului schelălăie nu mai pot să-şi alunge
În şoarecii din burta corabiei să prindă cheag
Şi sânge. Doar sunt graiurile noastre de patruzeci de
Zile postite, să putem fi
Biruitori demonicelor ispite.
De-am fi fost rupţi la-nceput din mătcile

Neamului din rădăcine. Înainte de a fi dat
Prin altoi de originile divine. Greu ne-ar fi
Acum în sufocăciunea acestor plângeri
Ce ne dau târcoale căci nu de la cazanele
Clocotind de cărnuri fost-am împinşi
Ci de lângă blidele goale. Uitat e gustul
Junghieturii proaspete a vânatului în capcane
Şi de muiere nu m-am mai atins decât ca de
Sfinte icoane. Uns capul faţă veselă
Ca de nuntă, să nu mă ştie nimeni postind
Să nu-mi pierd răsplătirea sfântă.
Cu bureţi uscaţi înşiruiţi în podurile
Polovrace şi cu buruieni şi cu urzici am petrecut
Şi eu cu slugile mele în pace.
Acum cele patruzeci de zile aproape au trecut
De sfinte nevoinţe Trei au mai rămas
Ultimile de umilinţe. O, de-aş fi şi eu
În vâltoarea lor sacră luat peste noapte
Întru schinjuire Aş putea afla cât am crescut
Cât viitura apelor este de naltă în şuvoaiele
Trecere-iubire.
Îmbătrânit-am la suflet oare de asemenea cum

Simt carnea asta de iască uscată
Încă pentru câteva sărbători să pot fi în sfeşnic
Arzând lumânare de ceară brumată
Voi fi luat, trebuie s-o ştiu bine, dinspre pâine
La cea dintâi ispitire Flămândul nesătul pentru
Blidul de linte îşi vinde sufletul în neştire
Hoitului îi cresc gheare de caracatiţă
De suflet să se apuce Să-l tragă jos cât mai
Poate fi junghiat de pe cruce
Dar o ştiu dumnezeiasca ştiinţă, nu mă va
Părăsi nădăjdui să strâng să îngaim
Măcar din buzele Istovite din aducerea-aminte
Trăirea-i cu putinţă Nu numai cu pâine ci masa-n pustie pot
Întinde şi două trei oseminte cuvinte
De nu voi avea vlagă să le rostesc
De nu-mi va mai rămâne, în candela tăcerii putere
Peste orbirea ochilor izbeşte-mă cu Frica de
Tine stăpâne.
Din hotarele scurmate de porci doar vor izbucni
Dintre roşcoave, căinţa în genunchele
Tăbăcit de plăceri al acestei epave,
Din valul acesta dintâi de frig şi-ntunerice

Câinele turbat de se va depărta de o azvârlitură
Descrânceneză-mă de groază înainte de a mi se pironi iarăşi
Limba din gură
Căci vine iată-l şomoiogul al doilea
Vai urgia În umerele mele să le îngroape
Aripele liliacului bătrâne,
În moalele capului în sanctuar să spânzure
Urâta spurcăciune.
Întâiul acum zborul ispiti-l-va
Setea de răzvrătire sămânţa blestemată
La rădăcina domului din Colonia
Faust face pipi cu câinele negru deodată
Nu mă lăsa să cer vreodată altceva decât
Îţi este voia Ta de mine mereu neştiută
Cu sfinţenie pe dinafară să mă împovărez
Înşelându-i pe alţii cu slava neavută
Nu-ţi pot cere să mă scoţi din această capcană
De cel ce este stăpân nici pentru o vreme încă
Unde sanctuaru-i neisprăvit sau în râuri şarpele
Să privegheze are poruncă
Hârbuit de post ca ulcioarele văduvei din Sarepta
Ajunsă la ultimul pumn de făină

Nu mă lăsa să mănânc singur Intră tu în toate ale mele
Cu frământătură divină! Atinge-te de uleiul
Din blidul orfanului de ultima picătură
Cu lanţul milei tale de aur de lacrimile lor te îndură
Câţi sunt fiii unsprezece numai ai mei orfani pe
Uliţele acestui pământ ce te aşteaptă
Să treci pe la noi măcar cu ciubare în amintirea morţilor
Apusenilor cu un căluţ cât o şoaptă.

Al treilea vai, vine închinarea la împărăţia de aici
Infernul când s-a aflat că lucram în faptă şi duh pe cealaltă
Să mă leapăd de ea să-ntorc la văruirea
Mormintelor pe dinafară a morţilor, mistrie şi daltă
Abia strânsu-i-am meşterii împrăştiaţi calfe şi zidari nouă
Cu Manole zece aceste văi şi coline,
Turle cereşti clopote să le
Murmure taina lepădării de sine,
Din cuiburile aceste de lut din sălaşele de la stâni
Prin aceste humegânde feştile, să treacă focul
Cutezanţei din nou. Să izbucnească fântâni
La umbra aripilor de şindrile
După ce-au deprins soţiile cele mai de rând sub călcâie

Această planetă în chinurile facerii să rămâie
Căpăţâna şarpelui să o zdrobească,
Să se lase-ngropate de vii în zidurile sacre
Numai Pruncul Emmanuel să se nască,
Piatra cea mai stearpă de râu neatinsă de
Mână, ruptă de trăsnete din stânca sterilă,
Unsă de mir şi rugă în feciorelnic altar
Zămisleşte Logosul din Milă.
S-au îndesat satele de feciori şi munţii de stâni schiturile
De candele line Cozile fetelor pe spate în zorii
Sărbătorilor ca funiile clopotelor bizantine
În postul mare pădurile-s pline de fuioare
Netoarse de cânepă şi de lână ţigaie, de ceară
Când se pornesc colinzi la şezători şi crivăţul
Înfundă drumul până la primăvară
Şi se potcovesc caii cu colţi de gheţuş
Şi se gătesc săniile cu ilişe-n spătează
Până la Sâmbătă în Ardeal în vatra lui Negru-Vodă
Cu-o lumânare trebuie să străbaţi
Măcar de Bobotează
Când piscurile ninse ale crestelor făgărăşene
Scânteie-n albăstrime

Şi nu se mai aude de mult de prădăciuni
Dinspre nohai şi tătărime
Şi nopţile-s lungi lângă butuci de jar
Şi-n ger scrâşneşte pe bolţi lună nouă
Şi cronicarul înseamnă-n răboj Anul
Domnului una mie şapte sute nouă
Cel mic dintre prunci Mateiaş după
Numele moşului Basarabul cuminte
În bundiţă de miel prâslea tatii doarme
Sub candelele sfinte
Pâlpâie focul paloarea feţei peste genele-
Nchise, se-aud cântările miezonopticii
Dinspre chiliile paraclise
De pe ceasloave şi mineie trase-n tiparniţe
Întâia oară în graiuri române,
Să poată fi târâte pe jos de clopotele turmelor
De la cule până la creierul munţilor la stâne,
Din Sciţia bălţilor Istrului de la Pontul
Euxin până în Maramureş La Stavropighia din Peri,
În Macedonia acelaşi ritm în sânge
De milă şi iubire

În zbuciumul neamurilor
De veghe să putem rămâne,
Înflăcărându-şi laolaltă ca neam
Întru rodire pe cât ne-ngăduie
Rănile din mâne
Pe cât solidari ne vom şti cosmosului
În cea mai neştiută durere
Vii şi morţi îmbarcaţi spre acelaşi liman
De înviere
Ce sunt seminţiile dacă nu asemeni
Trunchiului acestuia retezat de care focul
Se-aţine, până când cereştile le hrănesc
Prin coroane şi adâncurile invizibile,
Prin rădăcine.
Dacă se rup de puterile veşnice
De se sustrag energiilor necreate
Carii şi vipere şi cenuşi cotropesc hoiturile
Lor blestemate
Aceste ermetice trunchiuri inerte
Hoituri butuce
Când se ascund de rana altoiului
De pe cruce. Când îşi cruţă carnea

Boantă şi puhabă a coroanelor de
Secure şi-n gerul stâncilor din pustie
Nu-şi slobod osemintele după aure,
Această caracatiţă cu mii de gheare
Acest balaur cu creştete zeci
Se cuvin mai întâi ferecate,
Corurile îngerilor din adânc să poată fi
Desciotate, să poată steaua
Dezboboci în nările cailor amirosire
Surdă, câte ascuţişuri de săbii vor străpunge
Acest pietroi până mila inimii să-i răspundă,
Daţi drumul pâraielor desfundaţi fântânile
Îngropate de frunzişul pădurilor putrezite
Să-şi poată oceanele răstigni vuietul
În ulcioarele cele mai oropsite
Cauza orfanului şi-a văduvei şi-a
Stăpâniţilor de duhuri înlănţuiţi în morminte
Învrâstaţi cu cămăşi la grumaz să se strângă
Aducerile-aminte
Spargeţi cu sula urechile pruncilor
Din leagăne la durerile-năbuşite,
Să vuiască a potop scoicile lor

Neadormite
Ciuhe de vrăji căţei idolatri vorbitul descânt
Pe spate de porci idoli arşi de lut împunşi
În organe, În oier şi crăci în vis şi gând
Demonii cuibăriţi leghioane. Numai postul
Şi ruga din credinţă şi iubire, stârnite,
Pot uşura pământul de aceste puroaie nelegiuite,
Să se retragă din nări, din creier, din inimă
Din gură, Ne trebuie scuipatul divin
S-amestece-n noroi cuminecătură
Cu sculele lui invincibile în infern şi paradis
Ascuţite, să nu poată rugini muşcăturile
Viperelor cele mai otrăvite, cu paşii săi
Desculţi cerurile şi valuri ce nu-i îngăduit
Să-i cufunde, Să-alunge şi din pragurile
Noastre turmele de osânde,
Până când orbecăindele din neştiinţă
Fărădelegi va fi dat să-şi sfâşie
Cohortele de nădejdi din carnea mea-n agonie
Clătinând înspumată la gură dar eliberata umbră înfrântă
Această trestie de gând zbuciumată, de chemarea la
Nuntă.

Ce putere s-a lăsat peste noi tată şi fii să ne ţină
Laolaltă în acelaşi cuget şi gând când e momit fiecare,
În parte, şi i s-a deschis uşă dosnică de scăpare,
Să rămână ciung trunchiul gorunul sfârtecat de întru
putrezire,

Cu zburătoare şi cuiburi cu tot să se vindece
Fără mântuire, Ia-ţi pruncul şi vino în munte porunca
Din partea mea poate dobândi ascultare dar ei pruncii
Veni-vor lăsa-se-vor cuprinşi de povară
Fi-vor gata să plece cu noaptea-n cap doar abia
Mijiră printre stelele zorilor nici n-au ajuns să joace
În jurul altarului de cununie; putea-vor ei să înţeleagă
Că aceasta de-aici este numai pridvorul că cealaltă nuntă
Numai ne este-ngăduită întreagă, ce nu suportă
Nici amânare, nici sustragere nimeni nu poate să nu
Se supună chemării trâmbiţelor de foc îngăduite
Să-l veselească pe Mire. Pentru aceasta ne tot gătim fiii mei
Din pântecele maicii din neam în neam sământă cu sământă
Lucrarea cea mai neistovită Din leagăne vă tot
Şopotesc în urechi de şapte ori pe zi şi-n miezul nopţii
La candela neadormită, Nu că trebuie să plecăm

De-aici cât mai degrabă ca şi cum n-am fi într-ale
Noastre în străină moşie, cu străine guri şi porunci
Ni s-ar cere să împlinim străină duhovnicie
Ci într-ale puţinătăţii de-acasă în aceste ulcioare
Preastrâmte potire, să-şi clatine umbrele
Să se poată-ntrupa bucuriile de dincolo nebănuitele
Starea eternă nu veşnica revenire, cu cât mai mult aici
Se desprinde starea pe loc infernul se-nfiinţă
Trebuie să ieşim Pashă din robie oricâtă mi se-mbie
Din toate ungherele din toate stârvurile şi zidirile
Pustietăţile de suferinţă
Vom podi pustia şi noi cu osemintele noastre
Am podidit-o destul s-o mai podidim odată calea cea strâmtă
Nu putem intra în pământul Patriei făgăduit decât în spate
Duşi de alţii în raclele de nuntă. Nu-i îngăduie-n odihnă
Liniştire. În palmele sfârtecate pe lemn altoieşte mila iubire
Acum trebuie să stăm bine, Fiii mei să stăm cu frică
Şi cutremur Uşile Uşile să le păzim simbolul
Niceelor Calchedoane se vreau adeverit să-şi scalde
Ţărmurile de aur în inimile noastre
Înţelegătoare Să nu păşim pe eşafoade oricât de
Schingiuiţi vom fi. Ni se vor smulge dinţii

Pe rând din sărmanele gure vom fi arşi
Cu făclie de smoală la subţioare. Şi acestea numai
La-nceput căci veni-vor să ne smulgă şi bărbăţia
Să ne dezghioace sămânţa să ne treacă-n eunuci
Câteva săptămâne înainte de-a se da la suflet
Vor pângări pas cu pas şoaptă de la şoaptă
Câtă vremelnicie mai rabdă în noi duhul
Să se deşire Au început să intre cu jungherul
În sfinţenia de acasă Cotrobăie cu caii altarele
De sub munţi şi dau foc la scripture
Fetele cu arcanul le smulg din vetre pentru seraiele puturoase
Haiducesc flăcăii bătrâna pădure
Jianu şi Tudor, se aude de unii şi alţii fi-vor
Mulţi fiii mei porniţi după noi să nu se întoarcă
În truda neisprăvită Dar ca să-i putem
Urma fiii mei trebuie să ne fie moartea sfinţită
S-avem ce aduce acasă în năfrămile bocite
De mamă şi soaţă de surori şi fetele neamului
Toate, ce s-au logodit în schituri şi au depus
Jurământ de sărăcie ascultare şi castitate.
Ni se dă şansa muceniciei cât de rar
Fiii mei din ce în ce cât de rar câtorva le sunt hărăzite

Aceste clipe ce ne-au ajuns pe noi astăzi
Fericite. Bucuraţi-vă fiii mei
Surâdeau azvârliţii la fiare în circurile
Romane. Fiţi dintre cei ce rămân podoaba pământului
Ce-au dobândit prin ascultare neveştejite-n sinaxare
Coroane. Fie-ne cămăşile albe în batjocură
Puse astăzi pe umerele noastre zdrobite de umilinţă
Imaculatul strai de nuntă de miriade purtat în jurul
Tronului de biruinţă
Să cântăm fiii mei cântarea Mielului fără
Glas tras de juvăţ pe Muntele
Fericirilor la junghiere
Ne este nouă mai cu putinţă acum când
Păcatul şi moartea au fost biruite de înviere
Nu mai au putere asupra Cosmosului
Asupra fiecăruia în parte dintre noi
Făptură din zidire, Decât când frica de leapădă
De supremul bine de memoria libertăţii
Ce tânjeşte neistovit nu după
Prelungirea acestei vieţi
Ci absoluta izbăvire. Ieşirea
Pasha ce-o sărbătorim noi în această

Peşteră sub mare în Ediculele-acestea
Păgâne. Ascultaţi Ierarhiile cu Dionisie fiii mei
Corurile îngerilor adoraţie-închinăciune
Am stat lângă leagănul vostru al fiecăruia
V-am învelit în scutece V-am privegheat
Ca pe sufletul meu Boier de ţară eram
Cu pământuri şi fâneţe bune şi sate ale noastre
Cu heleşteie şi prisăci şi nesfârşite turme de cornute mari
Şi stâne până-n Piatra Craiului
N-am intrat sub coroană uzurpând
N-am râvnit ungere voievodală Sfatului ţării cu poftiri
După mine să le fiu domn căci ţara vrea
Să n-o lăsăm împrăştierii să se ticăloşească
Să cadă-n vrăji şi osânde
N-am bănuit că ungerea nelumească vine
Mai departe, când mi-au pus sceptrul în
Dreapta nu ştiam că va trebui să rămân
Neînvins şi în moarte. Că nu-i pot lepăda
Oricât vor fi aceste braţe
De batjocuri şi huliri slăbănojite
Că-n neputinţa ascultării lor sunt alte puteri
Împletite ce dau năvală scânteie în inima

Ce-abia mai pâlpâie
Aceasta-i moştenirea fiii mei a Basarabilor sfântă
Să ne ţinem de ea, trecerea ne va fi uşoară,
Nouă şi celor ce vin să ne întoarcă moştenirea
În ţară. N-am împuţinat-o iar sporul nu-i al
Nostru cât va fi, dat să fie, să-l împartă la
Orfan şi văduve şi din prisosul firimiturilor
Lucrătorilor de la Vie.
De vom răspunde de nu vom lăsa
Ultimelor clipe să strecoare gând de hulă
Nici simţământ ce-ar râvni răzbunare
De vom trece pe această punte a omenescului
Cea mai subţire
Înseamnă că am fost ajunşi în cele din urmă
Din milostivita Iubire
Că nu ne mai temem de nimeni Cosmosul nu mai
Are asupra noastră putere
Se vede fiii mei că trecem prin moarte
La Înviere.

(Din *Imnele Putnei*, 1985)

1694 15-22 FEBRUARIE

O săptămână a plâns în pragul postului mare
Maica Domnului la Nicula în icoană românească
Martori oculari cu sutele veniţi
Unii cu săbii şi ciomege s-o ameninţe
Să se oprească
Lacrimile ei cerurile cerurilor în taină prelinse
În aceste văi şi coline transilvane de trei veacuri
Se tot zdrobesc sub pleoape într-ale noastre
Sărmane
Arse bisericuţele de lemn dreptmăritoare
Martirizat Constantin Brâncoveanul cu toţi fiii săi
Departe de ţară
Junghierea acestui pământ
De la un capăt la altul în sfinţenia sa milenară
Lacrimile acelea cutreierând pământul
Ale Maicii ajunse şi-n casele noastre

Plânsul
Munţii şi porţile Horea cea lungă clopote
Praporii
Nunţile şi prohodirile tânguindu-se într-ânsul
„Ajută-ne Măicuţă să nu pierim pe cale
Şi noi suntem fiii lacrimilor Tale"

Din *Imnele Maramureşului*, 1988

BRÂNCOVEANU

Am pierdut totul să nu ne pierdem şi sufletul fiii mei
Asta-i de-acum în grija noastră hotărâtoarea luptă
Să nu-ngăduim urii şi deznădejdii să stingă-n
Candelele credinţei mistuirea neîntreruptă
Să nu lăsăm în urma noastră trupurile atinse
De cea mai grozavă pângărire
Lepădarea Mielului vărsându-se
Şi pentru noi stare de ispăşire
De-acum deşertarea frângerea trupului său
În lucrare şi-asupra cortului acestuia
Ce se sfâşie
Să nu cercăm răscumpărarea
Din negura ceasurilor de agonie
Nu vine ea acum din ele nu-i
Îngăduită până la sfârşitul veacurilor ieşire
Broboadele de sudoare amestecate cu sânge

Ioan Alexandru

Ne vor stoarce de toată podobia şi vlaga din fire
Ce-i mai de preţ însă prada întreagă
Neîmpuţinată de apostazie rămâne
Lacrima perloasă sămânţa murind întru cules
Îmblădite de ciuruitele mâne

(Din *Imnele Maramureşului*, 1988)

Eseuri

ÎNSEMNĂRI DESPRE ARTA NOASTRĂ

lui Constantin Argatu

Cum pot fi reactualizate aceste virtuţi arhaice în scrisul şi conştiinţa celor mai tineri? Nu există decât o cale, cea a seriozităţii absolute întru cunoaşterea Părinţilor aşa cum au fost ei cu adevărat.

Istoria noastră, cu marile făpturi de oameni ai jertfei şi luptei, martiri şi asceţi, truditori şi înfăptuitori, trebuie trăită şi înţeleasă lăuntric, căci numai marii patrioţi sunt ctitori pe plan universal. Ce a însemnat Ştefan cel Mare pentru Moldova, înseamnă şi pentru Europa şi Mărturisirea de Martir a lui Constantin Brâncoveanu este românească dar şi universală.

*

Numai necunoscând trecutul nostru măreţ avem un oarecare motiv să ne maimuţărim după nu ştiu ce mode străine în arte ca şi în viaţă. Dacă am văzut însă ctitoriile lui Brâncoveanu cum se cuvine, sau ale omului transilvan, trebuie să vedem şi să trudim altfel în fiinţa lumii pentru mai binele tuturor.

(Din *Iubirea de patrie*, 1985)

CĂLĂTOR PRIN ȚARA ROMÂNEASCĂ

pentru Ioanichie Bălan

La picioarele Maicii, domnii şi-au smerit mormântul; Mircea în pădurea de nuci la Nucet pe malul Oltului, Neagoe şi soţia lui Platonida, pe Argeş, mormântul lui Brâncoveanu este gol. Singurul mormânt gol din Ţara Românească; trupul său a trebuit să cunoască jertfă de martir pe malul Bosforului cu cei patru fii ai săi. Pridvoarele sunt rotunde şi pe obrazul lor creşte viţa sacră încrustată în marmură, brâncoveneşte.

De aici şi graţia şi ascetica linie a artei brâncoveneşti stăpânită de harul principiului sofianic, feminin de obârşie răsăriteană împuternicită în Bizanţ, de aici muzicalitatea artei acesteia, horbota asta senină de înmuguriri şi iluminări pretutindeni. Totul este pe cale de a înflori, sămânţa veche a plesnit în gliile humide, jertfa s-a împlinit şi noile vlăstare izbucnesc fulgerător în toate părţile: înăuntru ctitoriri şi în afară. Pe obrazul lemnului ca şi al pietrei sare bobocul crinului zvelt înflorit triadic sau zvâcnetul floarei de viţă. Dintr-un boţ de carne înmlădiat în pământ se

deşteaptă arborele uriaş ce se întinde peste lume pe fiecare ramură purtând roata cuib a unei seminţii vultureşti. Totul e sămânţă şi înnoire, primenire şi veşnicie, semn al continuităţii şi plenarei vieţuiri curate şi puternice şi pe aceste sfinte coline româneşti. În binecuvântata-i domnie de patruzeci de ani, Brâncoveanu a lăsat să învlăstărească tot ce avea mai adânc şi curat şi netrecător acest neam puternic, şi paşnic, şi cuviincios. Ne-a lăsat să reieşim din pământ, să ne încovoiem în bolţile blânde şi domoale, să ne facem uşi veşnic deschise sacrului sălaş. Să ne picurăm harul curăţiei în scoarţă şi covor, să ne împlântăm îndemânarea în roţi şi turle, să ne primenim chipul şi căuşul inimii în fântâni vii de aducere-aminte, să ne desprindem braţul de ascultarea arcului apărător, şi-n iscusinţa lemnăriei să ne curăţim ochiul în albastrul senin al culorii duhovniceşti, să îndrăznim cu graiul în cuvânt autohton, să ne discernem portul şi părinţii prin veşnica pomenire.

Brâncoveanu ne-a învăţat de asemeni: aici să murim pentru toate acestea, că toate acestea o dată fiind, sunt realitate minunată pentru care moartea nu înseamnă mai nimic; el ne-a învăţat că moartea este şi ea o faptă care încoronează un neam poate mai mult ca însăşi viaţa, atunci când este vorba de-o nestrămutată credincioşie şi ataşament faţă de fiinţa unei comunităţi unite în spiritul jertfei şi ispăşirii într-un topos cu nădejdea unei patrii. De la Brâncoveanu ştim că suntem frumoşi, şi adânci,

şi neîntrecuţi atunci când avem răgaz şi ne punem pe treabă, că suntem acasă aici şi avem tot ce ne trebuie să vieţuim plenar ceasul nostru călător printre neamuri sub cerul înstelat corăbieri şi truditori, cu toţii îmbarcaţi în naosul acestei corăbii-maici Patria, şi mireasa şi bucuria, şi mândria şi izbăvirea noastră, femeia şi sora, jertfa însăşi sophia divino-umană, graiul şi îmblânzitoarea, raiul şi fericirea şi măsura noastră ocrotitoare, aceste aripi uriaşe albastre de fic străfulgerate cu verde auriu, întins peste toată suflarea, această pasăre mică ce revine în toate căutările şi arta noastră, acest zbor înalt, ce trage, smulge din pământ puii săi neciopliţi şi-i spală în focul etherului astfel că devin vulturi ce cad peste noi cu zvon veghetor.

(Din *Iubirea de patrie*, 1978)

REALITATEA TRECUTULUI

Brâncoveanu şi ctitoriile lui, Hurezi mai întâi şi împrejurimile, schiturile în păduri şi slăvitul loc sunt izvor veşnic din care vor sorbi toţi slujitorii în grai şi trai ai acestei Patrii, cât va lumina Soarele şi cât va arde-n nopţi Luna.

(Din *Iubirea de patrie*, 1978)

ISTORIA CA PATRIE

Evocarea Istoriei, a făpturilor Înaintaşilor nu-i o faptă uşoară.

Cel care pleacă într-acolo trebuie să ştie că îşi asumă o grea responsabilitate.

Istoria oricărui popor adevărat ce a durat în istorie, şi poporul nostru se numără printre acestea, pe lângă viaţa biologică a avut o viaţă spirituală, o morală şi o etică ce i-a transfigurat şi încoronat vieţuirea, în spiritul căreia a ctitorit în istorie un grai şi o civilizaţie de aşezări şi sanctuare de valoare universală.

Nu-i de ajuns, evocând această lume, să ne fi însuşit câteva cunoştinţe de suprafaţă; chiar cunoscând în amănunt civilizaţia materială a epocii respective, încă n-am dat de sufletul cald, convingător, care poate reînvia făptura înaintaşilor în prezentul fiecărei generaţii. Iar prezenţa înaintaşilor în efortul zilnic ce-l împlinim este un stimulent efectiv fără seamăn. Ei sunt biruitori, ei sunt Patria noastră de slavă, triumfală, aşa cum Patria de astăzi este cea reală lucrătoare în istorie; iar ca să dăruim toată fiinţa noastră creatoare prezentului, avem nevoie de spiritul nădăjduitor fierbinte, de credinţa

şi bucuria marilor înaintaşi. Toate portretele voievozilor noştri ni s-au păstrat pe un fond de aur. Fără acest fundal de aur se retează perspective, îi face oameni fără orizont, acel timpan cosmic fierbinte de rezonanţă, prin care noi putem intra în consonanţă cu inima lor, se dezarticulează.

Putem spune că avem o moştenire de aur numai în măsura în care eu însumi, ca om al prezentului, sunt atins de râvna desăvârşirii, a bucuriei creatoare similară cu cea care i-a animat pe ei. Trebuie să fiu pe măsura trecutului. Ştefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu, Matei Basarab sau Mihai Viteazul, Neagoe sau Bălcescu nu sunt oameni de conjunctură, ci desăvârşiţi. Nu le lipseşte nimic ca eu să le ştirbesc ori corijez statura.

Izvorul artei noastre este Istoria, nu ficţiunea; cetatea sau sanctuarul atestate istoric, nu decorul, aurul, nu deşeul, mai ales că avem aur curat de la geţii ce se ştiau nemuritori până la martirii transilvani, la marii voievozi şi milioanele de jertfitori ce şi-au pogorât tinereţea în pământ ca să sfinţească mereu pământul acesta în care zvonesc ciocârliile nemuririi. Calea artei este calea Inimii. Între inima mea şi cea a lui Ştefan sau Brâncoveanu trebuie să se deştepte Iubirea, între cugetul lui Horia spânzurat pe roata istoriei trebuie să ardă bucuria certitudinii în veşnicia celui atins de dragostea Patriei nemuritoare.

(Din *Iubirea de patrie*, 1978)

BRÂNCOVEANU

Cea mai cutremurătoare personalitate a trecutului nostru zbuciumat este Constantin Brâncoveanu decapitat la Constantinopol pentru credinţa neamului nostru dimpreună cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ştefan, Radu şi Matei; faptă fără pereche în istoria noastră.

Pe lângă ctitoriile lui care parcă au ajuns într-o factură autohtonă frumosul pur, pe lângă stilul de viaţă şi lucrarea românească rămase de la acest începător de ţară şi păstrător de datini, cea mai profundă şi mai pilduitoare moştenire este pentru noi jertfa de sine care stăruie cât vor fi veacurile – îndreptar moral al poporului nostru, o pildă uriaşă de neatârnare şi libertate, de stăpânire de sine, fără frică în faţa morţii, care libertate înseamnă viaţă. Eroică duioasă este apoi fapta soţiei sale Maria (printre grecii de altădată s-au găsit bărbaţi care să o ridice în cântare pe nemuritoarea Antigonă pilduitoare peste veacuri), aşa Maria Doamna i-a adunat rămăşiţele pământeşti din apele Bosforului şi le-a adus în taină să le îngroape în ţărâna Patriei, neştiută de nimeni, ca duşmanii voievodului să nu-i pângărească mormântul. Astfel a fost tăinuit Brâncoveanu în devenita celebră

biserica Sfântului Gheorghe cel Nou din Bucureşti, care, alături de Putna ce-l păstrează pe Ştefan cel Mare şi Dealu ce păstrează capul lui Mihai Viteazul este temelie de aur Patriei noastre.

Nicolae Iorga marele nostru istoric este cel care redescoperea mormântul domnitorului după inscripţia de pe candelă, aprinsă ca necropolă naţională de acum. Inscripţia spunea: „Această candelă ce s-au dat la Sfântu Gheorghe cel Nou luminează unde odihnesc oasele fericitului domn Io Constandin Brâncoveanu Basarab Voevod şi iaste făcută de doamna măriei sale Maria carea şi măria sa nădăjduieşte în domnul iarăşi aiciea să i se odihnească oasele: iulie în 12 dzile, leat 1720". Aici sunt aşezate oasele lui Constantin Brâncoveanu şi ale soţiei sale, în această ctitorie din inima Bucureştiului aflată de doi ani în restaurare pentru a i se da chipul original fiind unul din cele mai importante monumente naţionale ale poporului român. Eminescu pe catafalc a fost aşezat timp de trei zile înainte de înmormântare la cimitirul Belu în această Biserică Sfântul Gheorghe cel Nou.

(Din *Iubirea de Patrie*, vol. II, 1985)

CETATEA LUI BRÂNCOVEANU

Numele dacic al lui Bucur, păstorul legendar, s-a ales cu vremea ca numele capitalei României, aşezare veche locuită încă din paleolitic apoi puternic vieţuită în timpul daco-romanilor şi apoi neîntrerupt, devenind treptat odată cu închegarea statală a ţărilor române aşezământ reşedinţă, din timpul lui Brâncoveanu capitală efectivă. Istoricii sunt de acord cu toţii că „niciodată nu s-a construit în Bucureşti mai somptuos decât în această epocă brâncovenească" (C. Giurescu, *Istoria Bucureştiului*, p. 86). Dacă îl vom evoca pe Brâncoveanu ca fiinţa cea mai ziditoare din trecutul nostru, ctitorul capitalei, o vom face din motive istorice dar mai ales culturale spirituale.

Pentru că nici unul dintre ctitori până la Brâncoveanu nu este el însuşi o jertfă vie la temelia lui. Sub Brâncoveanu Bucureştiul devine cea mai mare capitală sud-est europeană, după Constantinopol, a doua capitală a creştinismului răsăritean în Balcani. Brâncoveanu cu cei patru prunci ai săi stă la temelia Bucureştiului ca şi a întregii Românii moderne cum spunea ferm Nicolae Iorga. Jertfa uriaşă a lui Brâncoveanu căreia i-au premers două decenii şi jumătate de renaştere naţională culturală şi economică.

Brâncoveanu deschide prin podul Mogoşoaia viitoarea Cale a Victoriei pe care mai târziu vor intra victorioşi cei întorşi de la Plevna. Biruitorii celor care cu un secol şi jumătate în urmă îl împinseseră pe Brâncoveanu cu fiii săi în aura martiriului. Oare ştia Brâncoveanu când deschidea Calea Mogoşoaiei că deschide Calea Independenţei României.

Primul ceas care numără orele de lucru dintr-un turn, Brâncoveanu l-a spânzurat peste cerul Bucureştiului.

Academia Română este ctitoria lui Brâncoveanu. Primul aşezământ superior românesc ca Sf. Sava, unde se va preda logica şi fizica, astronomia şi metafizica, citindu-se în original Tucidide şi Pindar, Ioan Gură de Aur şi Sofocle. Brâncoveanu va tipări întâiul cărţi pentru toate neamurile creştine ocupate de turci. De la Brâncoveanu ne-au rămas grădinile culte, această largă grădină în care flora era cultivată ca în marile grădini europene: în formă pătrată, avea un grădinar şef (Frâncul, poate francez), în mijlocul grădinii apare un pavilion pictat, unde se poartă covor ierbi înalte şi omul cult se va odihni vara.

Orice capitală are un ce al ei un moment care-i hotărăşte destinul un ceas înalt care o pecetluieşte peste veacuri. Acest ceas hotărâtor al Bucureştiului devenind capitală a viitoarei Românii este epoca lui Brâncoveanu. Când el se jertfeşte pentru neamul nostru rămânând neclintit fidel tradiţiei spirituale a strămoşilor, fiind martirizat dimpreună cu cei patru fii ai săi pentru aceasta.

Nu întâmplător centrul Bucureştiului, Kilometrul zero din România, pleacă de la Mormântul lui Brâncoveanu de la ctitoria lui unde odihneşte dimpreună cu soaţa sa Maria şi cei patru fii ai săi Constantin, Ştefan, Radu şi Mateiaş în Basilica Sf. Gheorghe cel Nou pe care el chiar o găsea „una bellisima chiesa".

(Din *Iubirea de Patrie*, vol. II, 1985)

BRÂNCOVEANU ÎN PICTURĂ

Se împlinesc în vara aceasta trei sute treizeci de ani de la naşterea lui Constantin Brâncoveanu şi două sute şaptezeci de la moartea lui de martir dimpreună cu cei patru feciorași ai săi Constantin, Ştefan, Radu şi Mateiaş.

Sunt dintre cei care i-au închinat o carte acestui domn martir şi fiilor săi pe jertfa cărora spune Nicolae Iorga „stau temeliile României moderne" şi este firească bucuria de a descoperi într-o expoziţie retrospectivă a unuia dintre cei mai profunzi pictori români contemporani Octav Grigorescu mai multe tablouri de o mare valoare artistică, expoziţie deschisă de curând la Muzeul Naţional de Artă în sălile din apropierea clasicilor noştri.

Am fost onorat să spun un cuvânt cu prilejul vernisajului: revin aici în amănunt asupra acestui eveniment în pictura românească de astăzi: căci avem tot dreptul dacă nu datoria ca poeţi să dăm glas culorilor tăcute să exprimăm în grai desluşit Logosul luminii întrupat pe pânză în haina de sărbătoare a culorilor.

Într-o imagine clasică străbătând Evul Mediu până adânc în Transilvania pe lemnul şi sticla zugravilor culorile curcubeului devin tron pe care

şade Logosul transfigurat. Culorile, spunem, nu rabdă decât fiinţa transfigurată, nu putem rămâne în tăria lor în altă ipostază decât cea lucrată de bucuria virtuţilor pistis elpis şi agape a legilor morale care sunt averea moştenită prin lupta de zi cu zi a omului îmbunătăţit.

Doi sunt factorii exprimaţi chiar de pictor într-un cuvânt din catalogul expoziţiei care îndreptăţeşte adâncirea prin cuvânt a imaginii dependenţa ei de Logos, anume, spune Octav Grigorescu „Îmi place să-mi concep lucrările ca un fruct al unei meditaţii literare adică poetice… după ce au trecut prin filtrul cuvintelor care îl definesc" şi mai departe: „Consider astăzi că acei factori ai subiectivităţii mele care se găseau în mod constant solicitaţi la realizarea lucrărilor dintâi au căpătat o mai mare certitudine de când m-am simţit atras de tematica istoriei şi când… am încercat să evoc în imagini fapte şi oameni de mare semnificaţie pentru destinul poporului nostru".

Sunt acestea mărturii de mare importanţă provenind de la un om ce are acoperirea în operă a spuselor sale dar care corespund prin vremi vocaţiilor adevărate ce s-au ştiut datoare Cuvântului Logosului care au fost în slujirea lui şi a fiinţei Logosului care este *istoria naţională*. Suntem datori Logosului întrupat iar Logos întrupat înseamnă întrupare în istoria care este de două milenii de când spiritul vorbeşte pe limbi de foc despărţit în limbi naţionale, spuneam aşadar istoria este şi trebuie să fie a naţiunilor egale dar existente, este istoria naţională singura ei şansă de a fi universală.

Aşa cum o făcea Eminescu vorbind despre nuvelele lui Slavici ori Iorga ori de câte ori se apropia de o valoare Naţiunea era cea dintâi neamul egal celorlalte neamuri dar existent şi el neamul românesc era cel căutat admirat descifrat în opera de artă.

Da, este frumos să te ocupi de natura plantelor şi animalelor de frumuseţea celor ce există în starea naturală, dar de cei sporiţi de frumuseţea spiritului cum sunt aceste feţe ce ne surâd din fresca medievală este şi mai important iar a trezi la viaţă pe cei ce şi-au dat viaţa pentru păstrarea integrităţii spirituale şi teritoriale a neamului lor, cum sunt aceşti părinţi voievozi sfinţi ai neamului nostru, sfântă şi nobilă îndeletnicirea iar unde deşteptarea celor duşi dintre noi se întâmplă cu forţă de convingere cum este în cazul de faţă cu Constantin Brâncoveanu şi copiii săi cu istoria naţională prin acest smerit artist adevărat Octav Grigorescu ziua este de sărbătoare şi cântec trebuie să ne fie cuvântul cântec înflăcărat cum sunt cântările ce ni le aducem aminte pentru naţiunea mea dragă de la Bălcescu şi Eminescu încoace cum sunt acele imne triumfale ale celor ce erau gata să spună şterge-mă stăpâne pe mine din cartea vieţii numai neamul meu să se izbăvească să rămână nu din altă simţire ci din datorie de-a iubi grădina ce ni s-a dat ca oameni s-o facem roditoare şi care este îngăduit să fie prin delimitare nu lumea întreagă ca să nu cădem în superbie şi nerodire ci această vatră care vine de la Pater, vater Patrie Părinte care este Patria neamul naţiunea.

Iată-l aşadar pe Brâncoveanu după două sute şaptezeci de ani de odihnă aici în inima Capitalei adus în taină de soaţa sa Maria cum îşi duce-n gură lupoaica puii săi, adus în spate de bună seamă într-o năframă trainică din cânepă ţărănească tras pe jos din Bizanţul stins de acolo din apele slinoase ale Bosforului purpuriu de unde fuseseră culese trupurile cinci ale bărbatului ei şi ale pruncilor ei căci într-adevăr ea fusese junghiată de cinci ori prin cele cinci decapitări şi totuşi a rămas în viaţă ca să fie cine-i strânge din uitare să fie cine-i boci până la capăt căci aşa e îngăduit de veacuri mama să fie străpunsă pe dealul Căpăţânilor să vadă tragerea pe roată a fiului junghierea lui să poată alerga pe toate colinele pământului de toţi întrebând cine mi-a văzut cine-a cunoscut feţişoara lui, aşa trebuia ca şi Maria Brâncoveanu să rămână vie întreagă poate mai stoarsă poate mai puţină dar şi mai multă poate mai căruntă poate mai trecută prin flăcările plânsului mistuitor dar rămasă întreagă bocitoarea maica milelor nenumărate căci trebuia ea Maria după anii exilului să-i dezgroape să le strângă osemintele moaştele lor ale propriei sale vieţi să le aducă în Patrie să le aducă acasă. Căci poruncă avea sfânta de ea să nu-şi afle odihna să nu poată sfârteca păienjenişul hotarelor patriei fără de ei fără pruncii ei fără copârşeele lor fără scâncetul lor fără sceptrul voievodului soţ fără osemintele lor aşa cum primiseră porunci cu milenii să nu ieşiţi de aici din robia egipetelor fără oasele mele când fi-veţi cercetaţi nu plecaţi fără oasele mele căci cu voi vreau să

fiu în pământul patriei al făgăduinţei căci acolo este locul meu; şi maica Maria asculta ştia că i se vorbeşte că osemintele sunt averea cea mai de preţ că fără ele pe umeri zadarnic va porni nu va putea un pas să urnească întrucât greu mult prea uriaşă povară este propriul trup retras înaripat de zborul trecutului de duhul strămoşilor. Ea fără el, fără Constantin fără Constantin fără Constantin de trei ori cu nepot cu tot fără Ştefan şi Radu şi Mateiaşul de zece anişori zadarnic va porni să treacă peste Istrosul îngheţat al hiperboreei pindarice în tărâmul lânei de aur unde la Hurezi aşteaptă gol mormântul.

Cu ei pe umeri cu duhul lor cu osemintele lor maica Maria Brâncoveanu soaţa şi mama care a luat parte la toată durerea lumii acesteia văzând cu ochii ei de cinci ori străpunsă de sabie pe malul Bosforului în acea zi sfântă de 15 august de Sfântă Mărie Mare când oile pogor la vale din stânele Carpaţilor, ea Maria mama noastră a trebuit să rămână să-i poată aduce *acasă* să-i ştie aduşi la temeliile României să-i adauge ca izvoare şi puteri de foc la rădăcinile neamului căci plecaseră de aici cu bruma de avut lumesc era mult mai uşor de dus ce aveau din averile acestei lumi dar acum era mult mai greu de adus atâta amar de aur aceste ţurloaie aceşti drugi aceste grinzi aceşti goruni de aur de-ai trage în vuietele pădurilor Carpaţilor.

Exact acest moment al întoarcerii acasă al ajungerii în sfârşit în Patrie îl pictează marele nostru zugrav Octav Grigorescu exact momentul când

trunchiul uriaş de marmură de gorun de aur începe să fie astrucat, împământenit când începe să devină piatră de hotar uriaşă când devine una cu Pământul Patriei. Uitaţi-vă la trupul său întins pentru pogribanie pentru cântarea de pe urmă cum a crescut cât a crescut cum este însăşi conturul hărţii patriei noastre junghiate de atâtea ori sfârtecate, ologite dar trunchiul rămâne cu braţele întinse pe piept până la urmă.

Fluviul de sânge care despărţise sfântul Cap precum al lui Mihai Viteazul de moaştele trupului începe să se apropie de întregul organism ca o insulă ca un arhipelag ce ţine de întregul unei Patrii. Capul lui Brâncoveanu se ridică uriaş albăstrind blând cu ochii închişi se întoarce ca o provincie românească la trupul Patriei.

Momentul este unic în pictura românească până acum căci se întâmplă ceva răscolitor în acest ceas înalt eshatologic dar istoric. De jur împrejur începe să se trezească toată naţiunea la o nouă viaţă din flăcările Ardealului încep să se ridice buciumele lui Horia din Moldova Mioriţei apar mamele de mai târziu de la Mărăşeşti în jurul trupului voievodului mort pentru ţară devenit vatră pater Patrie vater părinte începe să renască fiinţa Patriei a neamului întreg din lămpi în lămpi din pridvor în pridvor Brâncoveanu Constantin Boier vechi şi domn creştin aşa cum am auzit din cea mai timpurie pruncie pe ţăranii bătrâni ai satului meu bocindu-l pe Brâncoveanu cu pruncii săi.

Martorul cel mai împăcat al împământenirii al înhumării este mama, mama noastră care de acum va putea să-şi poarte în pace văduvia. Şi-a împlinit menirea a adus acasă averea neamului osemintele părintelui martir au ajuns cu bine acasă de acum ea este obrazul patriei ea este una cu fiinţa neamului care are o misiune de împlinit o rânduială de păstrat o cruce izbăvitoare de dus.

Iar în acest ceas solemn se mai întâmplă ceva profund semnificativ pictorul a trecut prin toată această ţesătură de idei şi sentimente când în final ca după oda Bucuriei lasă precum vulturul ce străbate la Patmos printre oseminte, în sunetele trâmbiţelor şi aici vulturul basarabic se întrupează pe pieptul voievodului încă o dată. Brâncoveanu devine voievod al Ţării Româneşti pentru eternitate. Vulturul nu-şi află odihnă decât pe crucea pieptului său aşezat răscruce la poalele Carpaţilor.

Ceea ce istoria brută n-a consemnat au voie s-o facă poeţii şi zugravii.

Avem dreptul să-l plângem cu Mioriţa cu toate buciumele şi naiurile şi fluierele noastre cu toţi codrii şi toate păsările cu tot neamul nostru pe Constantin Brâncoveanu şi pe fiii săi pe acest părinte al neamului ce ne-a lăsat o ţară şi o temelie să ne-o creştem pe care astăzi cântă şi plâng şi există şi se bucură alte cinci milioane de copii, moştenirea pruncilor lui Brâncoveanu.

Dar odată cu împământenirea din tabloul prezentat, încă misiunea lui Brâncoveanu nu s-a terminat. Mai sunt încă vămi de trecut; evenimentul

sacrificiului din Asia începe să se limpezească întru sărbătoare. Timpul nu-i altceva decât străvezimea aceasta ce petrece faptele bune prundul care alege aurul evenimentul îl preface în sărbătoare şi din altă perspectivă Octav Grigorescu revine asupra lui Brâncoveanu în cel de-al doilea tablou aflat la mijloc în sala de expoziţie între celelalte două imagini asupra voievodului.

În tradiţia noastră medievală din care se revendică Octav Grigorescu mai precis din Pârvu Muthu al cărui nume îl pomeneşte, făpturile lumii sunt cuprinse de o măreţie a luminii taborice îngăduită să o poarte de aici, în istorie şi natură fiind.

Un realism transfigurat până la a fi recunoscut de Logosul ce îl întruchipează; între realitatea lui naturală şi Logos făptura se află la mijloc transfigurată purtând povara slavei amândurora; în istorie fiind, eşti şi în afara ei transfigurat.

Controversa celebră în vremea renaşterii între Palamiţi şi occidentali în ce priveşte lumina taborică a rămas până astăzi un adevăr faţă de care zugravii din tradiţii diferite sunt chemaţi să mediteze.

Octav Grigorescu profesorul de la Institutul Grigorescu de arte o ştie teoretic această neistovită luptă faţă de Lumină care s-a răsfrânt în toată arta noastră în pictura frescelor Moldovei apărută în aceste vremi.

Acest tablou asupra lui Brâncoveanu este muiat în Lumina de care vorbeam. Ne aflăm la Constantinopolul veacului al 18-lea în 1714 la 15 august

când se săvârşeşte cel mai zguduitor martiriu din epoca modernă din această parte de lume care pecetluieşte practic prăbuşirea imperiului otoman şi semnarea independenţei României.

Acum aici se depune o mărturie care se anunţă în toată lumea de cea mai mare importanţă. Ţările Române, rămase solidare spiritualităţii europene, nu putem deveni paşalâc, făclia cămaşa morţii ce o va îmbrăca Tudor Vladimirescu peste numai un veac este aprinsă de pe umerele în flăcări ale lui Constantin Brâncoveanu.

Octav Grigorescu astfel îl şi întruchipează pe Brâncoveanu ca un arbore uriaş în flăcări cu un trunchi aprins ca un incendiu ca o scorbură de jar ca o căruţă rostogolindu-se în flăcări, ca o căpiţă de grâu auriu roşcat înflăcărat ca un bou înjunghiat ca un taur în flăcări ca rugul încins ce arde nemaimistuindu-se în mijlocul Constantinopolului dislocat ale cărui ziduri vechi latine au fost dislocate printre care şerpuie ruina şi simboale frânte suliţând minarete peste ruinele cetăţii Sfântului Constantin cel Mare în acest spaţiu albastru rece de islam de mozaic îndesat asiat peste aceste poleiri în pripă aşezate pe pământul bizantin în acest spaţiu care a prins înfăţişare străină irumpe ca iarba printre copârşee izbucneşte arde şi macină dislocând piramide începe să vuiască să se ridice încă o dată flăcăruia de aur a luminii line fos ilaron începe să se podească aripa fluturelui miraculos cu colbul de aur al doxei strămoşeşti a aurei care ne-a născut în acest spaţiu latin al Bizanţului de după Bizanţ.

În acest spaţiu începe să crească să tot ia proporţii să se tot extindă să devină uriaş să-l stăpânească şi transfigureze Constantin Brâncoveanu. Este statura lui uriaşă crescută dintr-o dată aici, cum a fost în dimineaţa când împlinea şaizeci de ani acum 270 de ani, cu barba smulsă desculţ cu pruncii după el în cămăşi albe pe uliţele sfinte şi tras pe butuc este momentul când în cea mai mare umilinţă purtată cu demnitatea celui ce i-a însufleţit toată lucrarea în Ţara Românească este această clipă de foc sfântă când moartea începe să cedeze să fie biruită prin moartea de bună voie şi făptura lui de oseminte a voievodului începe să ia proporţii cosmice devine punte devine arbore devine seminţie devine salvator al neamului devine vama transfigurată devine podul de aur devine pasăre de aur şi foc salvatoare pentru pruncii săi.

Trebuia să-şi treacă pe cei patru copii *dincolo* trebuia să-i convingă că aceasta este calea: este momentul când Brâncoveanu le spune copiilor: *fiii mei am pierdut totul să nu ne pierdem şi sufletele, aveţi curaj vin şi eu cu voi*, este clipa când s-au hotărât cu toţii pentru jertfă este momentul când ochii lor văd altceva decât ochii lumii când văd lumina transfigurată care cuprinde cosmosul este momentul când ochii lor devin de foc aprins din jarul izbucnit în ardere mistuitoare în părintele lor care îi grăbeşte ca îngerul Sodomei pe Lot să iasă, copiii văd pe tatăl lor în straiul de foc al nunţii în veşminte de mire şi prind curaj să păşească în moarte pentru că nu se mai

tem de ea, au biruit frica de moarte prin iubire, văd slava cerurilor deschise şi se îndreaptă cu bucurie neistovită într-acolo.

Octav Grigorescu prezintă acest moment cu maximă economie dar ferm şi precis când Brâncoveanu în flăcări aici pe pământul sfinţit şi de jertfele lui Ştefan cel Mare, îşi întoarce privirea interioară ochiul treaz lăuntric şi vede astfel pe copiii săi îi vede cuprinşi în lumina cea neapropiată îi vede cum transpar turmele de aur de pe văi în zori când se ridică ceţurile înrourate în Carpaţi îi vede de la Hurezi îmbrăcaţi în coconi cum ies în pridvoraşele de lemn ale neamului nostru la lucrarea lor de dimineaţă până seara îi vede cuprinşi de slava aceea blândă şi bună.

Ce-l face să înţeleagă cu toată fiinţa că este pe drumul cel bun că jertfa copiilor săi este curată şi bine primită: începe să-i vadă cu ochii salvaţi începe să-şi vadă copiii înşiruiţi unul după altul cuprinşi în lumina de aur a sfinţeniei începe să-i vadă ajunşi să ia lumina cea fără de amurg începe să-i vadă întemeietori de neam începe să audă corurile uriaşe de copii ai Ţării Româneşti pe pământul nostru zbuciumat înveşmântaţi în straiele luminii începe să ştie bătrânul tată Brâncoveanu că iată sunt cu toţii în pridvoarele paradisului pe-o gură de rai încep să audă fluierele aprinse la căpătâiul păstorului a fluierelor de foc cântătoare din care au fost picuraţi Carpaţii în sufletele noastre şi acum iată-i aceşti copii cu feţe blânde împăcate fiecare înaintând precum cetele îngerilor din ierarhia lui Dionisie Areopagitul de

pe obrazul Suceviţei iată-i înaintând după vârstă cu eonul de aur pătrunzând în lumină devenind una cu lumina epifanică lăsând în urmă golul mormânt al Hureziului înaintând către eternitate, deveniţi iată nepieritori. Cel din urmă Mateiaş, cel mai mic pentru că era mult prea mic el pentru o asemenea jertfă el singurul este de-a dreptul încoronat ajutat de forţa aureolei ce-i încinge creştetul de pe acum.

Dar convoiului îi lipseşte ceva este acolo Brâncoveanu sunt copiii mai lipseşte acestui ceas fericit Mama, mama lor Maria care în acea zi era acolo în ziua numelui ei de sântă Mărie Mare când ard cărările Maramureşului străbătute de pelerini şi turme ce se întorc grele de roadă către sălaşele pământenilor.

Octav Grigorescu ştie că şi Mama Maria Mama lui Constantin Ştefan Radu şi Mateiaş soaţa celor unsprezece copii rămasă văduvă trebuie să fie acolo trebuie să se împărtăşească de această slavă. Cu o intuiţie de inspirat cu adevărat iat-o pe mamă însufleţind convoiul pruncilor grăbindu-l cu braţele întinse ea însăşi dobândindu-şi feciorelnicia ca mama Pietei lui Michelangelo, iat-o devenind sufletul Anima întregului tablou cu braţele cu degetele aripelor devenite flăcări ca în stâlpnicii lui Teofan Grecul iat-o cuprinzând între aripele ei de vulturoaică înger întregul convoi al pruncilor însufleţindu-l grăbindu-l iuţindu-i paşii împingându-l din spate ca mama macabeilor ropotindu-le din spate să nu se lase să nu slăbească duhul din

ei întru mărturisire, ţinându-le duhul ocupat întru fericirea căii pe care au pornit astăzi 15 August 1714 fiii săi şi soţul ei Constantin de pe uliţele Bizanţului. Dar imaginea mamei cu braţele întinse mai declanşează o scenă memorabilă anume din stânga inimii din aripa întinsă a mamei din degetele ei în flăcări devenite rădăcini începe să crească uriaş să se extindă uriaşul stejar din visul scrisorii a treia a lui Eminescu de data asta stejarul Carpaţilor visat de basarabi stejarul neamului nostru care umbreşte tot pământul românesc peste ruine printre zidurile albastre se extinde se îndreaptă se îndeasă vânjos creşte se desfoliază se încheagă pătruns de trăznete şi furtuni liniştindu-se întreg şi drept pe linia de aur Pomul vieţii centrul planetei omfalosul lumii arborele cunoaşterii pomul vieţii.

A trecut şi prin noi acum prin neamul meu axa lumii am fost odată în centrul lumii în inima paradisului subpământenele au devenit cosmice cele mai umile au devenit postament de aur prin jertfă care păstrează vie hrănesc viaţa pomului aducător de roade iar cei patru fii jertfiţi devin cele patru izvoare care scaldă irigă şi fericesc paradisul.

Ce elogiu mai profund putea fi adus celor patru fii ai lui Brâncoveanu decât să devină izvoare care hrănesc paradisul cele patru râuri care desfată rodnicia pomului vieţii ale cărui rădăcini devin osemintele lor de martiri. Tatăl stâlp de foc înainte mergător maica lor stâlp de nor încheind convoiul celor patru potiraşe de aur sanctuar simbolic străbătând arzătoare pustie către Patria făgăduită.

Că este aşa o spune dreapta lui Brâncoveanu ce mângâie pe creştet în scena finală umbrele înzăpezite devenite mai albe ca zăpada imaculate cu desăvârşire ale copiilor care au trecut dincolo cu bine. Iar mâna lui Brâncoveanu albă desăvârşit şi ca stropită cu isop şi mai albă decât zăpada făcându-se precum a craiului poet această mână nu mai îndeamnă acum ci mulţumeşte binecuvântă din mână de tată, a devenit mână Paternă a devenit potirul Patriei.

A mai rămas de văzut cel de-al treilea tablou ultimul din tripticul ce ne-am propus să-l citim mai din aproape.

De astă dată Brâncoveanu nu este el nici copiii săi în centrul atenţiei ci faptele sale. Linia de aur a pânzei este ocupată în adâncuri ca în judecata din urmă a Voroneţului de ochiul sever şi blând al vestitorului înger ce deschide cărţile şi este dată pe faţă fapta fiecăruia.

Epoca lui Brâncoveanu care ne-a lăsat cea mai mare bibliotecă din sud-estul Europei şi cel mai mare număr de documente scrise peste 13.000 treisprezece mii încă nepublicate decât în mică parte este una a cărţii. Anul 1688 cu numele lui Brâncoveanu pe copertă anul urcării pe tron a Voievodului este şi cel al apariţiei pentru prima oară întreagă a Bibliei de la Bucureşti, în limba română, eveniment comparabil cu apariţia aceleiaşi cărţi fundamentale ca început de limbă naţională, a Bibliei lui Luther în veacul al şaisprezecelea.

Acest Brâncoveanu care a dat şi grecilor întâia lor Biblie modernă şi turcilor întâia lor carte tipărită, care a tipărit pentru georgieni, arabi, acest părinte al întregului răsărit creştin care trimitea pe banii ţării noastre la studii în Italia pe lângă studenţi români şi studenţi străini cum va fi şi un viitor patriarh al Ierusalimului, acest Brâncoveanu ctitor până la Muntele Sinai şi Athos, ctitorul Academiei române, al unui stil românesc care s-a jertfit în cele din urmă cu tot ce-a avut mai sfânt cei patru fii ai săi pentru spiritualitatea neamului nostru, acesta acum transpare în pânza lui Octav Grigorescu în faţa nemesisului cu ochii legaţi a anghelosului care cumpăneşte fiecare cuvânt căci după cuvinte după fiecare cuvânt se întâmplă krinosul judecata.

Acest tablou corespunde scenei din pridvoarele brâncoveneşti de la Hurezi sau Sâmbăta. Că este vorba de judecată o spune masca veneţiană din colţul infernal al pânzei iar că balanţa atârnă salvatoare de partea faptelor lui Brâncoveanu o spune pasărea paradisului şi fructele de aur ce prind contur în preajma cărţilor.

Este opţiunea pictorului este revelarea bunei lucrări săvârşită în neamul nostru de acest voievod părinte printre cele mai luminoase sfinte întruchipări din întreaga noastră istorie.

Ar mai fi de spus multe despre această expoziţie căreia i-am descifrat în parte doar trei din zecile de lucrări, anume cele legate de Brâncoveanu.

De acum îl credem pe Octav Grigorescu ce a spus în catalogul expoziţiei, anume „lucrările mele au căpătat o mai mare certitudine de când m-am simţit atras de tematica istoriei, …de oameni de mare semnificaţie pentru destinul poporului nostru”. Cuvinte cu acoperire în aur.

(Din *Iubirea de Patrie*, vol. II, 1985)

Lista cronologică a edițiilor din care au fost preluate imnele şi eseurile

1. Imnele Bucuriei, Ed. Cartea Românească, 1973
2. Imnele Transilvaniei, Editura Cartea Românească, 1976
3. Imnele Moldovei, Editura Albatros, 1980
4. Imnele Țării Româneşti, Editura Cartea Românească, 1981
5. Imnele Iubirii, Editura Cartea Românească, 1984
6. Imnele Putnei, Editura Cartea Românească, 1985
7. Imnele Maramureşului, Editura Cartea Românească, 1988
8. Iubirea de patrie, Editura Dacia, 1978
9. Iubirea de patrie, Editura Eminescu, 1985

CUPRINS

Redactor: Cătălin Jeckel
Corectori: Lia Gociu, Dragoș Dâscă
Tehnoredactor: Rema Zugravu
Design copertă: Gabriela Radu
Culegere computerizată: Magdalena Melinte
DTP: Leonard Lunguleac

Bun de tipar: 2014; Apărut: 2014
Editura Doxologia, Cuza-Vodă 51, 700038, IAȘI
Tel.: (0232)216693; (0232)218324; Fax: (0232)216694
http://editura.doxologia.ro, E-mail: editura@doxologia.ro